

jehož konce hořely až k podlaze, nebylo však nebezpečí, že chytne, protože byla vydlážděna jen starými cihlami. Ten oheň ozařoval svými záblesky cín na protějším pultu, kde trůnil krčmář, za hradbou žejdlíků, pint, lahví a džbánek. Živá zář zatlačovala žluté aureoly svíček, jež prskaly v dýmu, a kreslila na zdech potácivé stíny pijáků v karikaturních podobách, s mimořádnými nosy, s protaženými bradami, se kšticemi Nečesánka a s tak pitvornými nestvůrnostmi jako z *Rozmarných snů* mistra Alcofribase Nasiera. Tento sabat černé stínohry se zmítal za skutečnými postavami, jako by se jim v posměchu šklebil a vtípně je parodoval. Stálí hosté špeluňky seděli na lavicích a opírali se lokty o stoly, jejichž dřevo, posekané ranami sečných zbraní, vyšňořené jmény vyrytými nožem, popálené, jako by je tetoval, bylo promaštěno omáčkami a rozlitým vínem; ale rukávy, které to utíraly, se většinou už nemohly umazat a některé dokonce měly díru a nechávaly tu práci kůži na lokti, kterou měly chránit. Rámus v krčmě přilákal několik slepic, opeřených Lazarů, které v tu hodinu měly sedět na hřadě, ale vklouzly do místnosti dveřmi ze dvora a sezobávaly pod nohama pijáků drobty, které tam z těch hodů spadly.

Když Jacquemin Lampourde vešel ke *Korunované ředkvi*, rozléhal se tam právě nejznamenitější kravál. Chlapíci drsných tváří nastavovali prázdné žejdlíky a mlátili do stolů pěstí, že by to zabilo vola, až poskakovaly svíčky v železných svícnech. Jiní křičeli „do dna a ex“ a dávali si řádné doušky. Tito doprovázeli bacchickou píseň, kterou řval sbor hlasů, tak žalostně falešných, jako když psi vyjí na měsíc, řinčením nožů o skleničky a rachením kupou talířů, obrácených dnem nahoru. Tamti znepokojovali stydlivost Maritorn, které s pažemi zvednutými nad tu vřavu přinášely mísy kouřících jídel a nemohly se bránit proti jejich galantní podnikavosti, dbající ostatně víc na uchránění jídel než na zachování své ctnosti. A někteří dýmali z dlouhých holandských dýmek a bavili se tím, že vyfukovali kouř nosem.

V té sebrance nebyli jen muži, bylo tu zastoupeno i krásné pohlaví, a vzorky dost ošklivými; neboť nečest si někdy dovoluje i to, že nemá nos utvořený lépe než ctnost. Tyto Philidy, jimž první, kdo přišel, mohl za kulatou minci dělat Tircise nebo Tityra,

se tu procházely ve dvojicích, zastavovaly se u stolů a pily jako přítulné holubičky ze všech pohárů. Těmi hojnými doušky a teplem v místnosti jim do ruda zčervenaly tváře pod cihlovou šmin-kou, již byly okrášleny, takže vypadaly jako modly pomalované ve dvou vrstvách. Falešné nebo i pravé vlasy měly přilepeny na čelech, lesknoucích se bělobou, v koketně stočených kadeřích do srdíčka nebo je měly nakadeřeny želízky a nechávaly si je volně splývat ve spirálách na štědře rozhalená a také našminko-vaná ňadra, jejichž umělou bělostí tu a tam prohlédala kresba modrých žilek. Jejich nastrojení stavělo na odiv mazlivou a ga-lantní odvážnost. Samé stužky, péra, výšivky, pentle, sponky, šňůrky, ohnivé barvy; bylo však snadné vidět, že v tomto pře-pychu, vypočítaném na odiv, není nic skutečného a že je cítit vetešnictvím: perly byly skleněné, zlaté šperky měděné, hedvábné róby jen staré šaty, obrácené a přebarvené; ale tato elegance páte jakosti stačila na oslnění podnapilých očí kumpánů, kteří chodili do té špeluňky. A pokud jde o vůni, jestliže tyto dámy nevoněly růžemi, byly zato cítit pižmem jako tchoří pelech, a to byl jediný dost silný pach, aby prorazil smrdutými výpary v tom brlohu, a byl tu proto milejší než balzám, ambrozie a benzoe. Někdy si hejsek, rozpálený chtičem a pitím, posadil na kolena některou z těch málo plachých krasavic a s dlouhým polibkem jí šeptal do ucha anakreontské návrhy, jež ona přijímala s afekto-vaným smíchem a protáhlým »ne«, jež znamenalo »ano«; potom je bylo vidět, jak spolu vystupují po schodišti, muž objímal ženu kolem pasu, žena se přidržovala zábradlí a chichotali se s dětin-skými okolky, protože i v té nejzpuštější prostopášnosti je třeba aspoň nějakého zdání studu. Jiní se pak odtamtud rozpačité vraceli, zatím co jejich náhodná Amaryllis si s naprosto lhostejným výrazem natřásala sukně.

Lampourde byl na tyto mravy, které ostatně se mu zdály přiro-zené, dávno zvyklý, a vůbec si nevšímal obrazu, který jsme tu let-mo načrtli. Posadil se za stůl, opřel se zády o stěnu a díval se okem plným něhy a žádostivosti na láhev kanárského vína, jež mu sklepnice přinesla, láhev starou a důvěryhodnou, toho nej-lepšího, co se nechává jen pro zasloužilé hýřily a pijany. Ačkoli hrdlořez byl sám, postavili před něho dvě sklenky, protože znali

jeho odpor k samotářskému prolévání hrdla tekutinami i to, že co chvíli se u něho může objevit pijácký kumpán. Lampourde pomalu zvedl do výše očí kalíšek se štíhlou nožkou rozvinutý do zvonku jako svlačec, v němž světélkoval jasný a ušlechtilý mok. Potom, uspokojiv zrakový dojem obdivováním té teplé barvy připáleného topazu, začal vzrušovat čich tím, že mírnými výkyvy pohyboval vínem, až uvnitř začalo kroužit, a vdechoval aroma chřípím tak otevřeným jako díry heraldického delfína. Potom přešel k ochutnávání. Náležitě podrážděná sliznice na patře se prosytila douškem toho nektaru; jazyk jej válel za pysky a konečně byl odeslán do hrdla s pochvalným lusknutím. Takovým způsobem mistr Jacquemin Lampourde při jediné skleničce poskytoval potěšení třem z pěti smyslů, které člověk má, což byl skutek dokonalého epikurejce, který vychutná věci až na poslední šťávu a kvintesenci rozkoše, která v nich je. A to ještě chtěl, aby i hmat a sluch měly svůj podíl na tom zalíbení: hmat z hladkosti, čistoty a tvaru křišťálové sklenky; sluch z hudby, chvění a dokonalého akordu, který vydává, dotkneme-li se jí hřbetem čepeli nebo přejíždíme-li navlhčeným prstem po jejím okraji. Ale to jsou paradoxy, pošetilosti a libůstky pro příliš jemné mudrlantství a nedokazují raději nic, aby nechtěly dokazovat příliš, leda právě neřestné mudrlantství toho neurvalce.

Tak seděl náš podařený hrdina už nějakou chvíli, když se otevřely dveře do krčmy; svůj vstup do místnosti provedl jakýsi quidam, oblečený černě od paty k hlavě. Z bílého měl na sobě pouze límec a košili, a ta se mu nadouvala na břiše mezi kabátcem a kalhotami. Trochu gagátových nášivek, zpola vytrhaných, mělo snahu, ovšem neúčinnou, ozdobit sešlost jeho obleku a bylo vidět jen podle stříhu, že je to zbytek bývalé elegance.

Na této osobnosti bylo zvláštní to, že měla tvář mdlé bělosti, jako by byla poprášena moukou, a nos červený jako žhavý uhlík. Ten mramorovaly drobné fialové nitky a svědčily o vytrvalém uctívání Božské Láhve. Vypočítat, kolik bylo třeba sudů vína a džbánů kořaly, než dostal tuto intenzívní rudost, před tím fantazie couvala. Tato bizarní maska vypadala jako sýr se zapíchnutou třešní. Na doplnění toho portrétu stačí dvě jablečná jádra namísto očí a tenký řez jako dýkou, který představoval ústa jako

otvor do pokladničky. Takový byl Malartic, nejmilejší přítel, Pylades, Euryales, *fidus Achates* Jacquemina Lampourda; zajisté nebyl krásný, ale ty nepatrné vzhledové nedostatky byly u něho pěkně vyrovnány mravními vlastnostmi. Byl hned po Jacqueminovi, k němuž choval ten nejhlubší obdiv, v zacházení ostrou zbraní nejlepší v Paříži. Ve hře byl ovšem zase on králem, se štěstím, jež nikdo si nedovolil označit za nestydaté; pil neustále, ale nebyl nikdy opilý, a ačkoli jeho krejčí nebyl znám, chodil v lepších pláštích než dobře zásobený dvořan. Ostatně byl to svým způsobem člověk zásadový a poctivě držel s partou, byl schopen dát se zabít, aby poskytl pomoc kamarádovi, a aniž by z úst slovo vypustil, dovedl podstoupit pohoupání na šibenici, železnou botu, dřevěného osla a dokonce i mučení vodou, což je pro pijáka jeho kalibru nejhroznější, jen aby neprozradil bandu nevěrným slovem. Svého druhu roztomilý chlap! Však také ve společnosti, v níž provozoval své řemeslo, se těšil všeobecné úctě.

Malartic šel rovnou k Lampourdově stolu, přisunul si stoličku, usedl proti příteli, mlčky uchopil plnou sklenku, jež jako by na něho čekala, a jedním tahem ji vyprázdnil. Jeho systém byl jiný než Jacqueminův, ale neméně účinný, jak to dosvědčoval kardinálský purpur jeho nosu. Ke konci zasedání měli oba přátelé stejný počet čárek křídou na hostinského břidlici a dobrý tatík Bakchus, sedě obkročmo na sudu, se na ně usmíval se stejným zalíbením jako na dva věrné, kteří mu holdují různým způsobem, ale s touž horlivostí. Jeden se svou mší spěchal, druhý ji protahoval, ale nakonec vždycky mše byla skončena.

Lampourde znal zvyky svého kumpána a několikrát mu naplnil sklenku až po okraj. Toto počínání mělo za následek, že se objevila druhá láhev a jako první byla brzy vysušena; potom přišla třetí, která vydržela déle a víc se upejpalá, než se vzdala. Načež, aby nabrali dech, požádali oba muži od meče o dýmky a jali se do mlhy, která jim houstla nad hlavami, vypouštět ke stropu spirály dýmu, pěkně podobné těm vývrtkám, jak je malují děti nad komíny domů, když vyzdobují své učebnice a sešity. Po určitém počtu zatáhnutí a vyfouknutí zmizeli jako Homérovi a Vergiliovi bozi v oblaku, z něhož planul jen Malarticův nos jako rudý meteor.

Zahaleni touto mlhou a oddělení od ostatních pijanů začali spolu rozmluvu, která by jim byla nebezpečná, kdyby ji bylo zaslechlo Bdelé Ucho; naštěstí *Korunovaná ředkev* byla místo bezpečné, kam se žádný čmuchal neodvážil, a i kdyby se našel tak troufalý velitel stráží, otevřel by se mu pod nohama poklop do sklepa. A odtud by se dostal jen rozsekán jako maso na paštiku.

„Jak jdou obchody?“ řekl Lampourde Malarticovi, jako by se obchodník ptal na kurs potravin; „je to mrtvá sezóna. Král je v Saint-Germain a dvořané jsou tam s ním. Obchodu je to na škodu; v Paříži jsou jen měšťané a lidé, kteří mají málo nebo nic.“

„Nemluv mi o tom,“ řekl Malartic, „je to ostuda. Jako onehdy, zastavím na Novém mostě chlapíka, který vypadal dost slibně, povídám mu ‚peníze nebo život‘; a on mi hodí váček a tam je jen pár stříbrných blanků, a ten plášť, co mi nechal, byl navíc ze serže a se šňůrkou z falešného zlata. A tak jsem nejen nebyl zloděj, ale doslova okradený. A v herně najdeš jen lokaje, písaře od prokurátora nebo nezralé kluky, kteří vytáhli tatínkovi ze zásuvky pár pistolí a chtějí zkusit štěstí. Dvakrát rozdáš karty a třikrát zahrkáš kostkami, a už je po všem. Člověk aby se styděl namáhat za takový hubený výsledek své znalosti! Lucindy, Dorimeny a Cidalisy, které obvykle jsou k lidem našeho řemesla hodné, nechtějí teď vytáhnout peníze, ani když je člověk pořádně zmlátí, že prý nedostávají dary ani dárky, když tu dvůr není, a že samy musí zastavovat své svršky, aby měly na živobytí. Nebýt starého žárlivého paroháče, který mě najal, abych spráskal milence jeho ženy, nebyl bych si tento měsíc vydělal ani na vodu, a voda je hanebnost, k jaké mě žádná bída nepřinutí, to je mi visatá smrt stokrát milejší. Nikdo si u mne neobjednal ani to nejmenší přepadení, ani ten nejlehčí únos, ani tu nejobyčejnější vraždičku. Můj Bože, v jaké době to žijeme? Už se nedovede ani nenávidět, místo msty se jen hrozí, zapomíná se na urážky docela tak jako na dobrodiní; to změšťáčetěle století ochablo, jako by mu vytrhali šlachy, a mravy začínají být tak změkčilé, že se mi to hnusí.“

„Dobré časy jsou pryč,“ přisvědčoval Jacquemin Lampourde; „dříve by si odvážného člověka, jako jsme my, vzal do služeb nějaký velmož a pomáhal bychom mu v jeho podnikání i v taj-

ných potřebách, a teď abychom pracovali pro sprostáky. — Ale přece spadne tu a tam něco člověku do klína!“

A při těch slovech cinkal zlaťáky v kapse. Při tom melodickém zvuku se Malarticovo oko podivně zalesklo; ale jeho pohledu se hned zase vrátil klidný výraz, protože kamarádovy peníze jsou věc posvátná; spokojil se jen povzdechem, který by se dal tlumočit těmito slovy: »Máš ty ale štěstí!«

„Myslím, že zanedlouho,“ pokračoval Lampourde, „budu ti moci opatřit práci, protože nejsi do díla zrovna líný a ochotně si vyhrneš rukávy, když jde o nějaké to bodnutí nebo ránu z pistole. Máš rád pořádek a provádíš, co je objednáno, ve smluvený čas a riziko trestu bereš na sebe. Sám se divím, že Fortuna nesestoupila se své skleněné koule před tvými dveřmi; ta běhna má ovšem špatný vkus jako všechny ženské a zahrnuje přízní hromadu větroplachů a holobrádků namísto zasloužilých lidí. Ale zatím, než si ta dareba na tebe vzpomene, napijeme se *papaliter*, až se nám nasákne i korek na podrážkách.“

Toto filosofické rozhodnutí bylo tak nepopíratelně moudré, že Jacqueminův kumpán proti němu nemohl pranic namítat. Oba hrdlořezi si nacpali dýmku a nalili si do skleniček a opřeli se lokty o stůl jako lidé, kteří se pohodlně usazují ve svém blahobytu a nechtějí být rušeni ve své duševní pohodě.

Nicméně vyrušení byli. V koutě místnosti propukl halas ve skupině kolem dvou mužů, kteří se spolu chtěli sázet, poněvadž jeden nechtěl uvěřit tomu, co říkal druhý, ledaže by to viděl na vlastní oči.

Skupina se trochu rozestoupila. Malartic a Lampourde, jejichž pozornost byla probuzena, uviděli muže střední postavy, ale neobyčejně hbitého a statného, v obličeji snědého jako španělský Maur, s vlasy převázanými kapesníkem, v plášti kaštanové barvy, v jehož rozhalení bylo vidět přiléhavý kožený kabátec a hnědé nohavice, ozdobené na švu řadou měděných knoflíků ve tvaru rolniček. Bedra měl přepásána širokým červeným vlněným pásem a z toho vytáhl valencijskou navaju, jež otevřena byla dlouhá jako meč. Stiskl na ní kroužek, vyzkoušel bříškem prstu hrot a zřejmě byl zkouškou spokojen, protože řekl protivníkovi: „Jsem připraven,“ potom vyrazil hrdelním tónem jméno, jež pijáci

U korunované ředkve dosud nikdy neslyšeli, ale které už víckrát bylo na těchto stránkách: „Chiquita! Chiquita!“

Při druhém zavolání hubená a vyjevená dívka, jež dřímala v temném koutě, shodila se sebe plášť, v němž byla pečlivě zachumlána, takže vypadala jako balík hadrů, postoupila k Agostinovi, neboť to byl on, upřela na banditu jiskrné oči, jež v obličejí snědém jako kopt vypadaly ještě živěji, a řekla hlubokým a vážným hlasem, jenž kontrastoval s jejím ubohoučným vzhledem:

„Mistře, co chceš ode mne? Poslechnu tě tady jako na landách, protože ty jsi statečný a tvá navaja má hodně červených čárek.“ Chiquita řekla ta slova v jazyce eskuara, v baskickém nářečí, pro Francouze tak nesrozumitelném jako horní němčina, hebrejšina nebo čínština.

Agostin vzal Chiquitu za ruku, postavil ji zády ke dveřím a přikázal jí, aby se nehýbala. Ta malá, zvyklá na taková cvičení, neprojevila ani strach, ani překvapení. Stála tam s rukama spuštěnými a dívala se před sebe s naprostým klidem, zatím co Agostin na druhém konci místnosti, s jednou nohou vysunutou vpřed, balancoval dlouhým nožem, jehož rukojeť měl opřenu o předloktí.

Dvojitý špalír zvědavců utvořil jakousi alej od Agostina k Chiquitě a ti otrapové, kteří měli panděro, zatahovali břicho a zadržovali dech, protože se báli, aby nůž nešel vedle. A nosy ve tvaru násosky se opatrně odvracely, aby nebyly v letu uřaty.

Konečně se rámě Agostinovo vymrštilo jako péro, vyletěl blesk a strašlivá zbraň se zasekla do dveří právě nad Chiquitinou hlavou, aniž se dotkla jediného vlasu, ale s takovou přesností, jako by měřila její výšku.

Když navaja zasvištěla v letu, nemohli se diváci ubránit, aby nepřivřeli oči; ale husté a dlouhé řasy dívčiny se ani nezachvěly. Banditova obratnost vyvolala obdivný halas v tom obecnstvu, které bylo těžko čím překvapit. Nadšeně tleskal i protivník, ten, který pochyboval o možnosti takové trefy.

Agostin vytrhl ještě se chvějící nůž, vrátil se na místo a tentokrát zasekl nůž mezi paži a tělo nehybné Chiquity. Kdyby se špička byla uchýlila jen o několik čárek, dostala by ji rovnou

do srdce. Ačkoli diváci křičeli, že to stačí, Agostin provedl totéž ještě s druhé strany hrudi, aby dokázal, že v jeho obratnosti není žádná náhoda.

Chiquita, zpyšnělá tím potleskem, který patřil její odvaze jako Agostinově zručnosti, rozhlížela se kolem sebe vítězoslavným pohledem; prudce vdechovala vzdutým chřípím a v pootevřených ústech se jí zoubky, čisté jako u dravého zvířete, leskly divokou bělostí. Blyškající chrup a fosforeskující třpyt zřítelnic ozařovaly jako tři světelné body její zasmušilý, na volném povětří osmahlý obličej. Nespořádané vlasy se jí vinuly kolem čela a tváří jako dlouzí černí hadi a jen tak tak drženy tmavočervenou stuhou tu i tam se vymykaly ve vzpurných prstencích. Na hrdle, snědším než kordován, se jí leskly mléčné krůpěje perel náhrdelníku, který dostala od Isabelly. Pokud jde o oblečení, to se nezlepšilo, ale změnilo se. Chiquita už neměla kanárkově žlutou sukni s vyšíтым papouškem, v Paříži by v ní vypadala příliš divně a nápadně. Měla na sobě krátké tmavomodré šatečky a jakousi vestu nebo živůtek z černého burrakánu, zapnutý několika knoflíčky z rohoviny. Nožky, zvyklé běhat bosé v kvetoucím a voňavém vřesu, měla obuty ve střevicích pro ni příliš velikých, protože švec příštípkař nemohl ve své díře menší najít. Zdálo se, že ten přepych je jí jen na obtíž, ale bylo nutno udělat tento ústupek studenému pařížskému blátu. Byla ještě stejně divošská jako v hospodě *U modrého slunce*, avšak bylo vidět, že v její divokosti se zmítá více myšlenek a že v dítěti už klíčí něco z mladé dívky.

Viděla mnoho věcí od svého odchodu z land a tím, co viděla, byla její prostá představitivost jako oslněna.

Vrátila se do kouta, zahalila se do pláště a uložila se znovu k přerušnému spánku. Muž, který sázku prohrál, dal Chiquitinu druhovi pět pistolí, o něž se vsadili. Ten zastrčil mince za pás a posadil se opět za stůl k poloplnému džbánu a pomalu jej dopíjel, poněvadž neměl pevného bydliště a bylo mu milejší sedět v krčmě než se trást zimou někde pod mostním obloukem nebo v klášterní bráně a vyhlížet den, který v této roční době na sebe nechával dlouho čekat. Tak tomu bylo i s jinými ubožáky, kteří tu chrápali o přítrž, jedni na lavicích, druzí pod lavicemi, kde za příkrývku jim sloužila tenká slupka jejich plášťů. Byla

směšná podívaná na všechny ty boty, natažené na podlaze jako nohy mrtvých těl po bitvě. A bylo to věru po bitvě, a někteří Bakchovi ranění hledali vrávorajíce nějaký temný kout a tam s hlavou opřenou o zeď žalostně honili davida a prolévali víno místo krve k posměchu kumpánů, kteří měli silnější žaludek.

„U jalové krávy,“ řekl Lampourde Malarticovi, „ten chlap není nešika a budu si ho pamatovat pro případ potřeby. Pro takové, kterým je těžko se dostat na kůži, je taková rána nožem na dálku lepší než pistole, z té je oheň, kouř a rámus, jako by volala seržanty na pomoc.“

„Ano,“ odpověděl Malartic, „pěkná práce a čistě provedená; ale když se netrefí, je odzbrojen a má ostudu. Co mi učarovalo při této ukázce nebezpečné odvahy, to je troufalá statečnost toho děvčátka. Takový skřivánek! nemá to na sobě dvě unce masa a v té těsné klícce své hubeňoučké hrudi to má opravdu lví srdce nebo srdce antické hrdinky. Docela se mi líbí, s těma velkýma očima, rozpálenýma jako uhlíky, a s tou vyjevenou a přece klidnou tvář. Mezi těmi kvočnami, kachnami, husami a ostatní havěť vypadá jako mladý sokolík v kurníku. Já se v ženách vyznám a poznám květ už podle poupěte. Chiquita, jak jí říká ten opálený darebák, bude za dvě za tři léta královský kousek . . .“

„Nebo pěkná zlodějka,“ doplnil to filosoficky Jacquemin Lampourde. „Leda by osud ty dvě krajnosti spojil a udělal z té *moreny*, jak říkají Španělé, milenku nějakého taškáře a milenku prince zároveň. To už tu bylo, a není to vždycky princ, kdo je víc milován, tyhle poběhlice mívají darebné a zvrhlé choutky. Ale nechme těch zbytečných řečí a přistupme k vážným věcem. Možná že bych zanedlouho potřeboval pár chlapů, kteří se ničeho neleknu, naskytá se mi nějaká výprava, a nebude to ani tak daleko, jak musili Argonauti za Zlatým rounem.“

„Ale stíž to bude!“ poznamenal Malartic s nosem ve sklenici, kde víno jako by prskalo a vřelo v blízkosti toho žhavého uhlu.

„Dost složitá a nebezpečná záležitost,“ pokračoval zabiják; „chce se ode mne, abych vyřídil jistého kapitána Fracasse, řemeslem komedianta, který, jak se zdá, překáží v lásce jednomu moc velkému pánovi. Na tu práci bych stačil sám, ale má se také provést únos té holky, kterou milují oba, velmož i šašek, a o kterou se

budou s únosci tahat jeho společníci. Udělejme si přehled přátel, na které je spolehnutí a kteří jsou bez skrupulí. Co říkáš Pinquetterovi?“

„Znameníť!“ odpověděl Malartic, „ale nedá se s ním počítat. Houpá se v Montfauconu na konci řetězu a čeká, až mu kostru ozobají ptáci a spadne do jámy pod šibenici na kostičky kamarádů, kteří se tam dostali před ním.“

„Proto tedy,“ řekl Lampourde se skvostnou chladnokrevností, „proto ho už nebylo nějaký čásek vidět. Takový je život! Jeden večer si klidně popíjíte s přítelem v pořádné krčmě, potom se rozejdete každý za svými starústkami. A když se za týden ptáte, co dělá ten a ten, řeknou vám: »Visí.«“

„Bohužel! je to tak,“ povzdechl si Lampourdův přítel, zaujáv tragicky elegickou nebo elegicky tragickou pózu; jak to říká pan de Malherbe, když utěšuje Duperriera:

*„On byl jen ze světa, kde všechno nejlepší
nejhorší osud má.“*

„Jen se nepoddávejme ženskému fňukání,“ řekl hrdlořez. Ukažme mužnou a stoickou odvalu a jděme dál životem, s klobokem naraženým až na obočí a s pěstí na knejpu, a truc na truc šibenici, která koneckonců, všechna čest stranou, není o mnoho hroznější než děla, prakovnice, hákovnice a tarasnice, proti nimž musí stát vojáci i kapitáni, nemluvě o mušketách a chladných zbraních. Když není Pinquetter, který je jistě ve vši záležitosti podle hodného lotra, vezmeme Corneboeufa. To je ramenáč se širokým hřbetem, hodí se na hrubou práci.“

„Corneboeuf“ odpověděl Malartic, „ten je toho času na cestách u barbarského pobřeží pod velením Cadeta la Perle. Král ho má v tak obzvláštní vážnosti, že ho nadal erbem lilie na rameni, aby ho všude našel, kdyby se snad ztratil. Ale na příklad Ožralnoha, Křivohubý, La Rapée a Chlastonos jsou volní *a la disposition de usted*.“

„Ta jména mi stačí; jsou to lidé od řemesla a spojíš mě s nimi, až přijde čas. A teď dopijme tu čtvrtou láhev a vytáhněme odtud paty. Ta díra začíná být smradlavější než Avernské jezero, a nad

tím ptáci nemohou létat, spadli by v těch zlověstných výparech mrtví dolů. Páchne to podpažím, česnekem, tlustým střevem a kolomazí. Čerstvý noční vzduch nám udělá dobře. A kdepak dneska spíš?“

„Neposlal jsem napřed ubytovatele, aby mi zajistil nocleh, a můj stan není nikde vztyčen,“ odpověděl Malartic; „mohl bych zaklepat v hostinci *U slimáka*, ale mám tam účet dlouhý jako můj meč a není nic tak nepříjemného jako hned při probuzení vidět mrzutou tvář starého hostinského, který bručí a odmítá každou novou útratu a žádá zaplatit a mává nad hlavou hrstí lístků jako pan Jupin svým bleskem. To bych raději viděl velitele stráží.“

„To jsou nervy, pochopitelná slabost, vždyť každý velký muž má nějakou,“ odpověděl mravoučně Lampourde; „ale když se ti nechce ukázat se u *Slimáka* a hotel *Pod krásnou hvězdou* je teď v zimě moc vystydlý, nabízím ti staroslavné pohostinství v mém vzdušném brlohu a za lože polovinu mých prken.“

„Přijímám,“ odpověděl Malartic s opravdovou vděčností. „Ó třikrát a čtyřikrát šťastný smrtelník, který má láry i penáty a může milého přítele posadit k vlastnímu krbu!“

Jacquemin Lampourde splnil slib, který si dal, když mu věštba odpověděla ve prospěch krčmy. Byl opilý jako drozd o vinobraní; ale nikdo nebyl takovým pánem nad pitím jako Lampourde. Víno jím nevládlo, vínem vládl on. Ale přece jen, když se zvedl, zdálo se mu, že má nohy těžké jako změkklé olovo a že se mu za-bořují do podlahy. Prudkým vzepřením lýtek odtrhl nevládné nohy a kráčel rázně ke dveřím, s hlavou vzhůru a celý jako z jednoho kusu. Malartic šel za ním dost pevným krokem, protože jeho trvalé opici už nemohlo nic přidat. Ponořte namočenou houbu do moře, a nepřibere ani kapku. Takový byl Malartic, s tím rozdílem, že tekutinou u něho nebyla voda, nýbrž velmi čistá šťáva z hroznů. Odchod obou kamarádů se tedy odbyl bez nesnází, a ačkoli nebyli andělé, podařilo se jim vystoupit po Jakubově žebříku, který vedl k Lampourdově podsřeší.

Tou dobou to v krčmě vypadalo k smíchu žalostně. Oheň v krbu dohasínal. Svíčky, které nikdo neotíral, dělaly dlouhý nos a s jejich knotů se kývaly široké černé oharky. Ložové střešníy s nich stékaly po svícnech a chladly a tuhly na nich. Co vyšlo z dý-

mek, z dýchání a z jídel, zhoustlo pod stropem v hustou mlhu; na vyčištění podlahy, pokryté neřádstvem a blátem, by bylo třeba řeky jako v Augiášových chlévech. Stoly byly poházeny zbytky, troskami jídel a kostmi ze šunky, jež jako by byly orvány špičáky mrchožravých psů. Tu a tam vytekl zbytek vína z konvice, převrhnuté v té vřavě při nějaké hádce, a kapky ještě padaly do kaluže jako kapky krve z useknuté hlavy do mísy; jejich přerušované a pravidelné pleskání odměřovalo jako tikot hodin chrápání opilců.

Černoušek na Nové tržnici odbil čtyři hodiny. Krčmář, který zadřímával s hlavou na křížem položených rukou, se vytrhl, zkoumavě se rozhlédl po místnosti, a vida, že odchod uvázl, zavolal sluhy a řekl: „Je už pozdě; zameťte a vymeťte i ty otrapy a coury: stejně už nic nepijí.“ Sluhové popadli košťata, vylili na podlahu několik věder vody a za vydatné pomoci štulců bylo v málo minutách všechno z krčmy na ulici.

DVOJÍ ÚTOK

Vévoda de Vallombreuse nebyl muž, který by dbal o lásku méně než o pomstu. Sigognaca nenáviděl, ale k Isabelle pojal tu ztřeštěnou vášeň, jakou u takových povýšených a prudkých povah, zvyklých, že jim nic neodolá, pocit nedosažitelnosti ještě vydražďuje. Zvítězit nad tou komediantkou se stalo vedoucí myšlenkou jeho života. Zkažen za své galantní kariéry snadnými vítězstvími, nemohl pochopit tuto porážku, a ať byl kdekoli, při zábavách, na promenádách, při zkouškách v divadle jako v kostele, v městě u dvora, vždycky jej při hlubokém zamyšlení přepadl údiv: » Jak jenom je možné, že mě nechce?«

Bylo to vskutku těžko pochopitelné pro toho, kde nevěřil v ženskou ctnost, a tím méně ve ctnost hereček. Ptal se sám sebe, zda Isabellin chlad není jen vypočítavá hra, aby od něho dostala více, poněvadž, jak známo, nic tak nerozněcuje touhu jako taková hra na stydlivost a tvář netýkavky. Avšak to, jak pohrdavě vrátila skříňku s klenoty, kterou jí dala do pokoje Leonarda, až příliš dokazovalo, že není z žen, které dělají drahoty, aby se draže prodaly. Ani ještě bohatší klenoty by neměly větší úspěch. Isabella skříňku neotevřela, k čemu tedy bylo, že v ní byly perly a diamanty, které by mohly být pokušením i pro královnu? Písemné projevy lásky by se jí nedotkly o nic více, lhotejno, s jakou elegancí a vášní by v nich sekretáři mladého vévody líčili, jak jejich pán plane. Ona takové dopisy neotvírá. A tak próza a verše, tirády a sonety by neměly žádný účinek. Ostatně tyto unylé prostředky, které se hodí tak pro nesmělé milence, neodpovídaly podnikavé povaze Val-

lombreusově. Poslal pro dámu Leonardu, s níž nepřestal udržovat tajný styk, neboť je vždycky dobré mít špeha v pevnosti, i když je nedobytná. Stává se, že posádka ochabne, a pak se snadno otevře postranní branka, kudy může dovnitř nepřítel.

Leonarda byla po skrytém schodišti uvedena k vévodovi do zvláštního pokoje, kde obvykle přijímal jen nejbližší přátele a věrné služebníky. Byla to podlouhlá místnost s táflováním, v němž byly zapuštěny žlábkované pilíře ionského slohu. V prostorách mezi nimi, jako zavěšeny na vyčnívající římsy pozlacenými pentlemi a milostnými stužkami přesložitého skladu, byly ovály, vyřezané z jednoho kusu dřeva a v bohatém a ozdobami přeplněném orámování. Na těchto medailonech byly v podobě mytologických postav, jako Flora, Venuše, Charitky, Diana, nymfy lovkyně a nymfy lesní, zpodobeny milenky mladého vévody, přistrojené po řeckém způsobu, jedna s poodhaleným alabastrovým poprsím, druhá s nožkou jako vysoustruhovanou, jiná s důlky na plných ramenech a jiná s vнадami ještě tajnějšími, to vše s tak jemnou umělostí, jako by to byly spíše obrazy z malířovy fantazie než portréty podle skutečnosti. A přitom modelem k těm malbám, jež provedl Simon Vouet, slavný malíř té doby, stály i ty nejpočetnější dámy, a každá z nich se domnívala, že její přízeň je jediná, a netušila, že bude představovat jen jednu z celé galerie.

Na stropě, vyklenutém v podobě mušle, byla zobrazena Venuše při toaletě. Bohyni zdobily nymfy a ona se koutkem oka dívala na sebe do zrcadla, jež jí přidržoval velký, pážecímu věku odrostlý Kupido, jemuž umělec dal rysy vévodovy, ale bylo dobře vidět, že jeho pozornost patří spíše Lásce než zrcadlu. Florentskými polodrahokamy vykládané sekretáře, nacpané milostnými psaníčky, kadeřemi, náramky a prsteny a jinými zástavami zapomenutých lásek; podobným způsobem pracovaný stůl, na jehož černém mramoru se rýsovaly kytice květin pestrých barev, obletované motýly s křídly z drahokamů; křesla s nohami vysoustruhovanými z ebenového dřeva, potažená stříbrem protkávaným brokátem lososové barvy, tlustý smyrenský koberec, na němž možná sedávaly sultánky a ježž přivezl z Cařihradu francouzský vyslanec, tvořily bohaté a rozkošnické zařízení tohoto útulku, jež měl Vallombreuse raději než honosné pokoje, v nichž jinak přebýval.

Vévoda blahosklonně pokynul Leonardě rukou, aby se posadila. Leonarda byla pravzor dueni a tento svěží a mladistvý přepych jen ještě ostřeji ukázal její pleť, žlutou jako starý vosk, a její odpornou ošklivost. V černých, gagátem pošitých šatech a s tím přihlazeným účesem vypadala na první pohled přísně a úctyhodně; ale dvojsmyslný úsměv, který jí hrál v chomáččích vousků, stínících štěrbinu rtů, pokrytecky neřestný pohled očí z hnědých vrásek, nízký, chtivý a servilní výraz ve tváři vás brzy vyvedly z omylu a řekly vám, že nemáte před sebou paní Pernellu, nýbrž dámu Macettu, z těch, které koupají mladé dívky pro sabat a v sobotu létají na koštěti mezi nohama.

„Paní Leonardo,“ přerušil mlčení vévoda, „poslal jsem pro vás, protože vím, že jste velmi zkušená ve věcech lásky, v mládí jste je sama poznala a teď ve zralém věku jim sloužíte; chci se s vámi dohodnout, jakým způsobem svést tu divokou Isabellu. Dueña, která bývala první milovnicí, musí se přece vyznat ve všech praktických.“

„Pan vévoda,“ odpověděla poníženě stará komediantka, „prokazuje velkou čest mým slabým schopnostem, ale nemůže pochybovat o mé horlivé ochotě vyhovět mu ve všem.“

„O tom věru nepochybuji,“ nedbale prohodil Vallombreuse; „ale tím se mé záležitosti zatím nikam nedostaly. Co dělá ta nevlídná krasavice? Stále je tak zamilována do svého Sigognaca?“

„Stále,“ odpověděla s povzdechem dáma Leonarda; „mládež bývá tak umíněná, že to člověk nechápe. Ale Isabella jako by nebyla z obyčejného těsta. Žádné pokušení na ni nepůsobí a v pozemském Ráji by byla asi hada vůbec neposlechla.“

„A jak tedy,“ rozkřikl se vévoda s hněvivým pohybem, „jak to dokázal ten zatracený Sigognac, že ho vyslechlo ucho, které je k jiným hluché? Má snad nějaký kouzelný nápoj, nebo amulet, nebo talisman?“

„Nemá nic, velmožný pane, byl nešťastný, a pro takové něžné, romantické a hrdé duše je největším blahem, když mohou někoho utěšovat; raději dávají, než přijímají, a soucit a oči zvlhlé slzami otvírají dveře lásce. To je Isabellin případ.“

„Říkáte mi věci jako z jiného světa; být hubený, nemít ani vlnu, být k politování, zubožený, špatně oblečený, směšný, to po-

lombreusově. Poslal pro dámu Leonardu, s níž nepřestal udržovat tajný styk, neboť je vždycky dobré mít špeha v pevnosti, i když je nedobytná. Stává se, že posádka ochabne, a pak se snadno otevře postranní branka, kudy může dovnitř nepřítel.

Leonarda byla po skrytém schodišti uvedena k vévodovi do zvláštního pokoje, kde obvykle přijímal jen nejbližší přátele a věrné služebníky. Byla to podlouhlá místnost s táflováním, v němž byly zapuštěny žlábkované pilíře ionského slohu. V prostorách mezi nimi, jako zavěšeny na vyčnívající římsy pozlacenými pentlemi a milostnými stužkami přesložitého skladu, byly ovály, vyřezané z jednoho kusu dřeva a v bohatém a ozdobami přeplněném orámování. Na těchto medailonech byly v podobě mytologických postav, jako Flora, Venuše, Charitky, Diana, nymfy lovkyně a nymfy lesní, zpodobeny milenky mladého vévody, přistrojené po řeckém způsobu, jedna s poodhaleným alabastrovým poprsím, druhá s nožkou jako vysoustruhovanou, jiná s důlky na plných ramenech a jiná s vнадami ještě tajnějšími, to vše s tak jemnou umělostí, jako by to byly spíše obrazy z malířovy fantazie než portréty podle skutečnosti. A přitom modelem k těm malbám, jež provedl Simon Vouet, slavný malíř té doby, stály i ty nejpočetnější dámy, a každá z nich se domnívala, že její přízeň je jediná, a netušila, že bude představovat jen jednu z celé galerie.

Na stropě, vyklenutém v podobě mušle, byla zobrazena Venuše při toaletě. Bohyni zdobily nymfy a ona se koutkem oka dívala na sebe do zrcadla, jež jí přidržoval velký, pážecímu věku odrostlý Kupido, jemuž umělec dal rysy vévodovy, ale bylo dobře vidět, že jeho pozornost patří spíše Lásce než zrcadlu. Florentskými polodrahokamy vykládané sekretáře, nacpané milostnými psaníčky, kadeřemi, náramky a prsteny a jinými zástavami zapomenutých lásek; podobným způsobem pracovaný stůl, na jehož černém mramoru se rýsovaly kytice květin pestrých barev, obletované motýly s křídly z drahokamů; křesla s nohami vysoustruhovanými z ebenového dřeva, potažená stříbrem protkávaným brokátem lososové barvy, tlustý smyrenský koberec, na němž možná sedávaly sultánky a ježž přivezl z Cařihradu francouzský vyslanec, tvořily bohaté a rozkošnické zařízení tohoto útulku, jež měl Vallombreuse raději než honosné pokoje, v nichž jinak přebýval.

Vévoda blahosklonně pokynul Leonardě rukou, aby se posadila. Leonarda byla pravzor dueni a tento svěží a mladistvý přepych jen ještě ostřeji ukázal její pleť, žlutou jako starý vosk, a její odpornou ošklivost. V černých, gagátem pošitých šatech a s tím přihlazeným účesem vypadala na první pohled přísně a úctyhodně; ale dvojsmyslný úsměv, který jí hrál v chomáččích vousků, stínících štěrbinu rtů, pokrytecky neřestný pohled očí z hnědých vrásek, nízký, chtivý a servilní výraz ve tváři vás brzy vyvedly z omylu a řekly vám, že nemáte před sebou paní Pernellu, nýbrž dámu Macettu, z těch, které koupají mladé dívky pro sabat a v sobotu létají na koštěti mezi nohama.

„Paní Leonardo,“ přerušil mlčení vévoda, „poslal jsem pro vás, protože vím, že jste velmi zkušená ve věcech lásky, v mládí jste je sama poznala a teď ve zralém věku jim sloužíte; chci se s vámi dohodnout, jakým způsobem svést tu divokou Isabellu. Dueña, která bývala první milovnicí, musí se přece vyznat ve všech praktických.“

„Pan vévoda,“ odpověděla poníženě stará komediantka, „prokazuje velkou čest mým slabým schopnostem, ale nemůže pochybovat o mé horlivé ochotě vyhovět mu ve všem.“

„O tom věru nepochybuji,“ nedbale prohodil Vallombreuse; „ale tím se mé záležitosti zatím nikam nedostaly. Co dělá ta nevlídná krasavice? Stále je tak zamilována do svého Sigognaca?“

„Stále,“ odpověděla s povzdechem dáma Leonarda; „mládež bývá tak umíněná, že to člověk nechápe. Ale Isabella jako by nebyla z obyčejného těsta. Žádné pokušení na ni nepůsobí a v pozemském Ráji by byla asi hada vůbec neposlechla.“

„A jak tedy,“ rozkřikl se vévoda s hněvivým pohybem, „jak to dokázal ten zatracený Sigognac, že ho vyslechlo ucho, které je k jiným hluché? Má snad nějaký kouzelný nápoj, nebo amulet, nebo talisman?“

„Nemá nic, velmožný pane, byl nešťastný, a pro takové něžné, romantické a hrdé duše je největším blahem, když mohou někoho utěšovat; raději dávají, než přijímají, a soucit a oči zvlhlé slzami otvírají dveře lásce. To je Isabellin případ.“

„Říkáte mi věci jako z jiného světa; být hubený, nemít ani vlnu, být k politování, zubožený, špatně oblečený, směšný, to po-

dle vás jsou důvody, aby byl někdo milován? Dámy ode dvora by se vám pěkně vysmály za takové naučení.“

„Ona opravdu není jen tak obyčejná a na štěstí je málo žen s takovými vrtochy. Vaše Milost padla na výjimku.“

„Ale to by se člověk zbláznil zlostí, když si pomyslím, že ten zemánek projde tam, kde já ostrouhám, a že v náručí milenky se mi pro můj nezdar posmívá.“

„Vaše Milost si může ušetřit to trápení. Sigognac nemá její lásku v tom smyslu, jak to myslí pan vévoda. Isabellina cudnost nedoznala žádných úhony. Něžné city těch dokonalých milenců jsou sice silné, ale docela platonické a spokojují se nějakým tím políbením ruky nebo polibkem na čelo. Proto jim láska tak dlouho vydrží. Kdyby ji uspokojili, vyhasla by sama.“

„Paní Leonardo, jste si tím jista? Což je to k uvěření, že tak čistě žijí spolu při té volnosti za kulisami a na cestách, a spí přitom pod jednou střechou, jedí u jednoho stolu a jsou si nezbytně neustále nablízku při zkouškách i na jevišti? To by musili být andělé.“

„Isabella je docela jistě anděl a není v ní pýchy, která zahubila Lucifera na nebi. A Sigognac, ten svou milenkou slepě poslouchá a podstoupí všechny oběti, které ona mu uloží.“

„Když je tomu tak,“ řekl Vallombreuse, „co můžete pro mne udělat? Nu, vytáhněte z tajné zásuvky své čarodějné skříňky nějakou neodolatelnou válečnou lest, úspěšný lišácký trik nebo složitou pletichu, jen když mi to přinese vítězství; však víte, že nějaké to zlato a stříbro pro mne mnoho neznamená.“

Pak vnořil ruku, jemnou a bělejší než ruka ženy, do mísy od Benvenuta Celliniho, jež stála vedle na stolku a byla plná zlatých mincí. Při pohledu na peníze, jež přesvědčivě zvonily, dueniny soví oči se rozsvítily a dvěma blýskavými otvory prorazily hnědou kůži jejího mrtvého obličej. Zdálo se, že hluboce uvažuje a chvíli zůstala němá.

Vallombreuse netrpělivě čekal na výsledek toho zadumání; konečně stará promluvila:

„Snad bych vám mohla vydat aspoň její tělo, když duši nemohu. Stačil by otisk zámku ve vosku, falešný klíč a dobrý uspávací prostředek.“

„Nic takového!“ přerušil ji vévoda, který se nemohl ubránit projevu odporu. „Fuj! mít spící ženu, nehybné tělo, mrtvou, sochu, bez vědomí, bez vůle, bez myšlenky, mít milenku, která by při probuzení se na člověka užasle dívala, jako by se vytrhla ze snu, a hned zase by se vrátila ke svému odporu ke mně i k lásce k tomu druhému! Být noční můrou, ohavným snem, který se ráno hned zapomene! Tak nízko nikdy neklesnu!“

„Vaše Milost má pravdu,“ řekla Leonarda, „mít ženu bez jejího souhlasu nic není. Navrhla jsem ten prostředek jen proto, že jsem u konce s rozumem. Já také nemám ráda tyto temné manýry a nápoje, které zavánějí travičskou kuchyní. Ale vždyť vy jste krásný jako Venušin miláček Adonis, skvěle se strojíte, jste bohatý a mocný u dvora, máte všechno, co se ženám líbí; proč se tedy prostě Isabelle nedvoříte?“

„Eh! k čertu, ta stará má pravdu,“ zvolal Vallombreuse a ohlédl se zálibně do benátského zrcadla, jež nesli dva vyřezávaní Amorci, udržující rovnováhu na zlatém šípů, a drželi je tak, že sklo se mohlo naklánět a vztyčovat, aby se v něm bylo možno po libosti zhlížet. „Isabella to má marné být chladná a ctnostná, vždyť není slepá, a ke mně příroda nebyla tak macešská, aby má přítomnost byla odstrašující. Vždycky na ni budu působit aspoň dojmem sochy nebo obrazu, který lze obdivovat, i když k němu nic necítíme, ale který vábí oči a okouzluje souměrností a příjemnými barvami. A pak, budu jí říkat věci, kterým ženy neodolají, s těmi pohledy, v nichž led srdcí roztává a jejichž oheň, a to říkám bez ješitnosti, spálil už mnohou krásku u dvora, i ty, které byly nejvíc hyperboje a ledové; ta herečka ostatně má hrdost a dvoření vévody musí lichotit její pýše. Poskytnu jí podporu v divadle a najmu pro ni klaku. Bude to zázrak, kdyby ještě myslila na toho nicotného Sigognaca, a toho se už dokážu zbavit.“

„Pan vévoda mi už nemá co říci,“ zeptala se dáma Leonarda, jež vstala a stála tu s rukama zkříženýma u pasu v uctivém očekávání.

„Ne,“ odpověděl Vallombreuse, „můžete odejít, ale toto si vezměte (a podal jí hrst louisdorů). Vaší vinou to věru není, že v Herodově tlupě vládne tak neuvěřitelná cudnost.“

Stařena mladému vévodovi poděkovala a se cvikem, který jí dalo divadlo, vycouvala až ke dveřím, aniž se zapletla do sukní.

schodišti. Čelo hostinského se v hluboké pokloně skoro dotklo jeho kolenou.

Mladý vévoda mu řekl ostrým a břitkým hlasem, jaký míval, když jím zmítal prudký cit:

„U vás bydlí slečna Isabella. Chci ji vidět. Je ve svém pokoji? Není třeba mou návštěvu ohlašovat. Dejte mi jen sluhu, ať mě dovede ke dveřím.“

Hostinský na ty požadavky odpovídal uctivým skláněním hlavy a řekl:

„Vaše Milosti, ponechte mi tu čest, abych vás doprovodil sám; to není pro prostého sluhu. Sotvaže si to může troufat majitel domu.“

„Jak chcete,“ řekl Vallombreuse s povýšenou nedbalostí, „ale rychle; už jsou hlavy v oknech a dívají se na mně, jako bych byl sultán turecký nebo Amorabaquin.“

„Půjdu před vámi a povedu vás,“ řekl hostinský, drže čepičku oběma rukama na srdci.

Vévoda a jeho průvodce vystoupili po schodišti a pustili se dlouhou chodbou, na niž vedlo mnoho dveří jako v klášteře. Když došli k Isabellinu pokoji, hostinský se zastavil a řekl:

„Koho budu mít čest ohlásit?“

„Vy teď můžete jít,“ odpověděl Vallombreuse a položil ruku na kliku. „Ohlásím se sám.“

Isabella seděla u okna ve vysokém křesle, s nohama volně nataženými na stoličce s polštářkem, a studovala roli, kterou měla hrát v novém kuse. S očima zavřenými, aby neviděla slova v sešitě, opakovala potichu jako školačka cvičení osm nebo deset veršů, které si předtím několikrát přečtla. Světlo z okna kreslilo sametový obrys jejího profilu, posázelo zlatými třpyty jemné chomáčky vlasů, které se jí kadeřily na šíji, a dávalo lesk průzračné perleti zoubků v pootevřených ústech. Ten svit mírnil stříbrným odleskem, co ve stínu, zahalujícím tělo a oděv, mohlo být příliš temného, a vytvářel ten kouzelný dojem, který malíři tak vyhledávají a jemuž ve své řeči říkají »šerosvit«. Ta mladá žena ve své pozici poskytovala rozkošný obrázek, který potřeboval jen ruku obratného muže, aby se stal ctí a perlou nějaké galerie.

Isabella se domnívala, že to vešla dovnitř pokojská za úklidem,

a nezvedla tedy dlouhá víčka, jejichž světlem prozářené řasy se podobaly zlatým nitkám, a v zasněné ospalosti říkala mechanicky dál skoro na to ani nemyslí své rýmy, jako se odříkává růženec. Nebylo v ní také žádných obav, teď za plného dne a v hostinci plném lidí, docela blízko přátel, a nevěděla ani, že Vallombreuse je v Paříži. K dalším pokusům proti Sigognacovi nedošlo a mladá herečka, třebaže byla bázlivá, začínala se poněkud uklidňovat. Její chladnost bezpochyby odradila rozmar mladého vévody, ale ona v té chvíli na něho nemyslí o nic víc než na tatarského chána nebo na čínského císaře.

Vallombreuse postoupil do středu pokoje, tiše své kroky a zdržuje dech, aby neporušil ten půvabný obrázek, na nějž pohlížel s pochopitelným unešením; očekáváje, až Isabella zvedne oči a uvidí ho, poklekl na koleno a v jedné ruce držel klobouk, jehož péro zametalo podlahu, kdežto druhou položil na srdce, v póze, že ani pro královnu nebylo možno přát si uctivější.

Byla-li herečka krásná, nutno přiznat, že Vallombreuse byl neméně krásný; světlo zplna dopadalo na jeho dokonale pravidelnou tvář, jež byla jako tvář mladého řeckého boha, který po svržení s Olympu se proměnil ve vévodu; v té chvíli láska a obdiv, jež se v ní zračily, zahladily ten pánovitě krutý výraz, který bohužel na ní býval. Modravé záblesky mu probíhaly po nakadeřených a navoněných vlasech jako záchvěvy světla na hlazeném gagátu. Jeho krk, jemný a také pevný, dostal mramorovou bělost. Proniknut vášnivým citem zářil a jiskřil a vskutku bylo pochopitelné, že takto obdařený vévoda nemůže připustit myšlenku, že bohyně, královna nebo herečka by mu odolala.

Konečně Isabella otočila hlavu a uviděla vévodu de Vallombreuse, klečícího šest kroků od ní. Kdyby jí byl Perseus nastavil před oči masku Medúzinu, zapuštěnou do štítu v grimase agónie a uprostřed kroutících se hádat, nebyla by pocítila takové zděšení. Zůstala přimrazena, zkamenělá, s očima rozšířenýma hrůzou, s ústy otevřenými a suchým hrdlem, aniž mohla učinit pohyb nebo vykřiknout. Smrtná bledost se jí rozlila po tvářích, na zádech jí vyrazil studený pot; myslela, že omdlí; ale úžasným napětím vůle sebrala smysly, aby nebyla vydána všanc choutkám toho smělce.

„Musím tedy ve vás vzbuzovat věru nepřekonatelnou hrůzu,“

řekl Vallombreuse velmi mírným hlasem, aniž změnil polohu, „když už jen pohled na mě má na vás takový účinek. Snad by vás méně polekalo, kdyby před vámi z jeskyně vyskočila nějaká africká nestvůra s červenou tlamou, s ostrými zuby a s vytaženými drápy. Můj příchod, přiznám, byl trochu nevhodný a nenadálý, ale za tu neslušnost se zlobte jenom na můj cit, který mě k tomu přivedl. Abych vás uviděl, vystavil jsem se vašemu hněvu, a má láska, i s nebezpečím, že se vám znelíbí, klade se vám k nohám, prosebná a nesmělá.“

„Buďte tak laskav, pane vévodo, a vstaňte,“ řekla mladá herečka; „tato poloha se pro vás vůbec nehodí. Já jsem jen ubohá venkovská herečka a moje skromné půvaby si nezaslouží tak vysoké přízně. Zapomeňte na ten prchavý rozmar a obraťte jinam své tužby, tolik žen bude šťastno, když jim budou smět vyhovět. Nečinite k vůli mně žárlivými královny, vévodkyně a markýzy.“

„A co mi záleží na všech těch ženách,“ řekl bouřlivě Vallombreuse a vstal, „když já mám rád vaši hrdost, když vaše nepovolnost má v mých očích více půvabu než všechna přízeň druhých, když vaše tichá skromnost vydražďuje můj vášnivý cit až k třestění, když je pro mne jen vaše láska, nebo smrt! Ničeho se nebojte,“ dodal, vida, že Isabella otvírá okno, jako by se z něho chtěla vrhnout, kdyby se dal unést k nějakému násilí, „nežádám si ničeho, než abyste strpěla mou přítomnost, abyste mi dovolila dvořit se vám a snesla, abych se snažil obměkčit vaše srdce jako ten, kdo v pokorné úctě miluje.“

„Ušetřte mě toho zbytečného naléhání,“ odpověděla Isabella, „a já budu k vám pocitovat když ne lásku, rozhodně nesmírnou vděčnost.“

„Vy nemáte ani otce, ani manžela, ani milence,“ řekl Vallombreuse, „který by se mohl stavět proti tomu, aby vás galantní muž vyhledával a snažil se vám zalíbit. Moje dvoření není urážka. Proč mě odhánět? Oh! vy nevíte, jak skvělý život bych před vámi otevřel, kdybyste chtěla mě přijmout! Pohádková kouzla by zbledla vedle toho, co bych si vymýšlel, abych se vám zalíbil. Chodila byste jako bohyně na obláčcích. Vaše nožky by se dotýkaly jen azuru a světla. Všechny rohy hojnosti by sypaly své poklady před vaším krokem. Vaše přání by neměla ani čas se zrodit,

vyčetl bych vám je z očí a byl bych rychlejší než ona. Daleký svět by zmizel jako sen a jedním rozletem bychom v paprscích vystoupili na Olymp, krásnější, šťastnější a opojenější než Psyché a Amor. Nu, Isabello, neodvracejte tak hlavu, nedohánějte k zoufalství cit, který všechno dokáže, jenom nedokáže vzdát se sebe sama a vás.“

„Tento cit, na nějž by každá jiná byla pyšná,“ odpověděla skromně Isabella, „já nemohu sdílet! I kdyby se proti tomu nestavěla ctnost, jež je mi dražší než život, i tehdy ještě bych odmítla tuto pro mne záhubnou čest.“

„Pohlédněte na mne přívětivým okem,“ pokračoval Vallombreuse, „a učiním vás předmětem závisti i pro ty nejvznešenější a nejvýše postavené. Jiné ženě bych řekl: vezměte si všechno, cokoli se vám líbí na mých zámcích, na mých statcích, v mých palácích, vydrancujte mé skříně plné diamantů a perel, ponořte ruce až po ramena do mých truhlic, oblectě služebnictvo do šatů, jaké jsou příliš bohaté i pro prince, dejte své kočárové koně okovat jemným stříbrem, žijte jako královna; oslňte i Paříž, která se přece ničemu nediví. Všechna tato lákadla jsou příliš hrubá pro duši takového zrna, jako je vaše. Ale může vás dojmout to, že jste zkrotila a přemohla Vallombreuse, že ho máte jako zajatce za svým triumfálním vozem, že můžete říkat můj služebník a otrok tomu, který nikdy neposlušal a jehož prázdná pouta nemohla udržet.“

„Ten zajatec by byl příliš vznešený pro mé okovy,“ řekla mladá herečka, „a já bych nechtěla omezovat tak vzácnou svobodu.“

Až dosud se vévoda de Vallombreuse ovládal; krotil svou vrozenou prudkost k vynucené mírnosti, avšak uctivé a pevné Isabellino odmítání začalo v něm bouřit hněv. Za tou ctností tušil lásku a jeho zlost byla znásobena žárlivostí. Učinil několik kroků k mladé dívce a ta položila ruku na kování okna. Rysy měl ztrhané, kousal se do rtů a na obličej se mu opět zase objevil zlý výraz.

„Řekněte raději,“ začal znovu rozrušeným hlasem, „že jste zblázněná do Sigognaca! Tam je příčina té ctnosti, kterou vystavujete na odiv. Čím vás tak okouzluje, ten šťastný smrtelník? Což já nejsem krásnější, vznešenější, bohatší a tak mladý, duchaplný a zamilovaný jako on?“

„On,“ odpověděla Isabella, „má aspoň jednu vlastnost, která vám chybí: respektuje to, co má rád.“

„Protože nemiluje dost,“ řekl Vallombreuse a chytil do náručí Isabellu, jež se už tělem vykláněla z okna a jež teď ve smělcově sevření lehce vykřikla.

V té chvíli se otevřely dveře. S přehnaným ukláněním vešel do pokoje Tyran; Vallombreuse ihned Isabellu pustil, hluboce rozrušen, že byl vyrušen ve svých milostných hrdinstvích.

„Promiňte, slečno,“ řekl Tyran, úkosem pohlédnuv na vévodu, „nevěděl jsem, že jste v tak dobré společnosti; ale hodina ke zkoušce odbila už na všech orlojích a čekáme jenom na vás.“

A vskutku, pootevřenými dveřmi bylo vidět Pedanta, Scapina, Leandra a Zerbinu, společnost, jež mohla být opravdu uklidňující pro Isabellinu ohroženou cudnost. Vévodu nejdřív napadlo vyrazit na tu pakáž s mečem v ruce, ale to by udělalo zbytečný skandál; a kdyby zabil nebo poranil pár těch komediantů, nic by tím nespravil; ostatně je to příliš sprostá krev, aby si s ní třísnil ruce. Opanoval se tedy a pozdravil s ledovou zdvořilostí Isabellu, která hledala ochranu uprostřed svých přátel. Už stál na prahu místnosti, ale najednou se otočil, pokynul rukou a řekl zajisté prostou větu „Na shledanou slečno!“ způsobem, že najednou dostala hrozný a strašný význam. Vallombreusova tvář, před chvílí ještě milá, měla zase ten dábsky zvrhlý výraz; Isabella se nemohla ubránit zachvění, ačkoli přítomnost herců ji chránila před každým pokušitelským útokem. Zachvátil ji pocit smrtelné úzkosti jako holubici, nad níž v povětří krouží luňák v kruzích čím dál tím těsnějších.

Vallombreuse se vrátil do kočáru, následován hostinským, který se za ním rozplýval v protivných zdvořilostech, jichž ho také mohl ušetřit, a hned už rachocení kol oznámilo, že nebezpečný návštěvník konečně odjel.

A teď abychom vysvětlili, jak to že Isabelle přišla tak včasná pomoc. Příjezd vévody de Vallombreuse ve zlaceném kočáru do hotelu v ulici Dauphine vyvolal v celém hostinci řeči údivu a obdivu, jež se brzy donesly k uším i Tyranovi, který jako Isabella se učil úloze ve svém pokoji. Sigognac tu nebyl, zdržel se v divadle zkoušením nového kostýmu, a Herodes, znaje špatné zámysly Vallom-

breusovy, si umínil, že dá pozor, a ve chvályhodné nediskrétnosti naslouchal s uchem na klíčové dírce té povážlivé rozmluvě, připraven zakročít, kdyby moc přihořovalo. Jeho prozíravost tak uchránila Isabellinu cudnost před podnikavostí toho zlého, hrubého a zvrhlého vévody.

Ten den už měl být bouřlivý. Lampourde, jak si pamatujeme, dostal od Mérindola úkol odstranit kapitána Fracasse; hrdlořez tedy, číhaje na příležitost k útoku, postával na prostranství, kde se tyčí bronzový král, protože Sigognac, aby se dostal do hostince, musil nezbytně jít po Novém mostě. Jacquemin tam byl už déle než hodinu, dýchal si na prsty, aby je neměl zkřehlé, až bude jednat, a podupával, aby si zahřál nohy. Počasí bylo studené a za mostem, tam za Tuileriemi, se slunce ukládalo do krvavých mraků. Rychle padal soumrak a chodců ubývalo.

Konečně se Sigognac objevil, krácel rychlejším krokem, poněvadž v něm byl neurčitý neklid o Isabellu, a spěchal, aby už byl v hostinci. V tom chvatu si nevšiml Lampourda; ten ho chytil za okraj pláště a škulbl jím tak suchým a prudkým trhnutím, že šňůrky povolily. V okamžení byl Sigognac už jen v kabátci. Ani se nepokusil tahtat se s útočníkem o plášť, považoval ho zprvu za obyčejného zloděje, a rychlostí blesku obnažil meč a postavil se do stře-hu. Také Lampourde stejně neprodleně tasil. Byl spokojen tím vývojem a řekl si: »Trochu se pobavíme.« Čepele se zkrížily. Po chvílce oťukávání z jedné i z druhé strany se Lampourde pokusil o výpad, ale byl ihned odražen. »Dobrý kryt,« pomyslil si. »Ten mladý muž má dobré základy.«

Sigognac svým mečem vázal ocel protivníkovu a zaútočil na bok, čemuž se soupeř vyhnul tělem, obdivuje přitom akademickou dokonalost a správnost té rány.

„A tahle patří vám,“ zvolal a jeho meč opsal blýskavý kruh, ale setkal se s mečem Sigognacovým, který už byl zase pohotově.

Čepele číhaly na otvor, kudy proniknout, a hroty svázány navzájem kroužily jeden kolem druhého, pomalu a zase prudce, s úskoky a obezřetností, jež dokazovaly cvik a sílu obou bojujících.

„Víte, pane,“ řekl Lampourde, protože už nedokázal déle v sobě zadržet obdiv k té jisté, rychlé a přesné práci, „víte, že máte nádhernou metodu?“

„K vašim službám,“ odpověděl Sigognac a vypadl celým tělem za prudkou ranou na hrdlořeza, ale ten ji zachytil o hrušku meče tak strmým zvratem zápěstí, jako se smrskne pružina na kuši.

„Skvělý výpad,“ řekl řemeslný rváč, jsa čím dál tím více nadšen, „nádherná rána! Správně bych měl být zabit. Jsem v nevýhodě; můj kryt je jenom zkusmo a nazdařbůh, nepravidelný, na divoko, jen tak, abych v nejhorším nebyl propíchnut naveskrz. Červenám se, že jsem jej použil s tak znamenitým šermířem, jako jste vy.“

Všechny ty věty byly promíseny třeskotem oceli, kvartami, terciemi, půloblouky, seky a odseky, jež všechny zvyšovaly Lampourdovu úctu k Sigognacovi. Ten zápasník si cenil na světě pouze šermu a hodnotil záležitosti, jež měl s lidmi vyřizovat, podle toho, jak vládli zbraní. Sigognac nabýval v jeho očích znamenitých rozměrů.

„Byla by to nediskrétnost, pane, zeptat se vás na jméno vašeho učitele? Girolamo, Paraguanes i Côte d'Acier by byli hrdí na takového žáka.“

„Mým profesorem byl jen starý voják, jmenuje se Petr,“ odpověděl Sigognac, ježž to zvláštní tlachání bavilo; „pozor, kryjte se, to je jedna z jeho oblíbených ran.“ A baron nalehl na pravou nohu.

„K ďáblu!“ vykřikl Lampourde a kryl se, „málem jsem ji dostal; hrot mi projel pod ramenem. Za denního světla byste mě byl probodl, ale vy ještě nejste zvyklý na souboje za soumraku a v noci, kdy je třeba mít oči jako kočka. Nevadí! Pěkně jste to připravil, pěkně jste vyrazil a bodl. Teď dejte dobrý pozor, nechci se k vám zachovat zrádně. Zkusím na vás jednu tajnou ránu, výsledek mých studií, *nec plus ultra* mé vědy, elixír mého života. Až dosud tato neomylná rána mečem vždycky zabila. Stačíte-li ji krýt, naučím vás jí. Je to jediné, co po mně zůstane, a já vám to odkážu; jinak tu nádhernou ránu odnesu s sebou do hrobu, protože ještě jsem se nesetkal s nikým, kdo by jí byl schopen, leda byste to byl vy, podivuhodný mladý muži! Ale nechcete si trochu odpočinout a vydechnout si?“

Při těch slovech Jacquemin Lampourde sklonil hrot svého meče, Sigognac rovněž; ale za několik minut boj znovu začal.

Po několika střetnutích Sigognac, který znal všechny šermířské

Isti, vycítil ze zvlášť pečlivé práce Lampourdovy, jehož meč unikal s oslňující rychlostí, že mu půjde na hrud tím proslulým bodnutím. A vskutku, řemeslný rváč se náhle vysunul dopředu, jako by padal na nos, a baron už před sebou neviděl soupeře, ale šlehnutí blesku a svist, který mu tak prudce letěl na tělo, že jen tak že jej mohl srazit polokruhem, který hladce přerazil Lampourdovu čepel.

„Nemáte-li druhý kus mého meče v břiše,“ řekl Lampourde Sigognacovi, napřímiv se a mávaje pahýlem, který mu zůstal v ruce, „jste velikán, hrdina, bůh!“

„Ne,“ odpověděl Sigognac, „nejsem zasažen, a kdybych chtěl, mohl bych vás přibít na zeď jako sovu; ale přičí se to mé představě o slušnosti a ostatně jste mě svým podivínstvím pobavil.“

„Pane barone, dovolte mi, abych od této chvíle byl vaším obdivovatelem, vaším otrokem a psem. Najali mě, abych vás zabil. Dostal jsem dokonce zálohu a tu jsem propil. To je jedno! Budu krást, abych to vrátil.“ A zvedl Sigognacův plášť, obřadně jako komorník mu jej dal na ramena, hluboce se uklonil a odešel.

Oba útoky vévody de Vallombreuse selhaly.

LAMPOURDŮV JEMNOCIT

Snadno si můžete představit Vallombreusovu zuřivost po prohře, kterou mu připravila Isabella svou poctivostí a již nadto ještě přišel na pomoc tak včasný zákrok herců. Když se vrátil do paláce, s tváří zsinalou chladným vztekem, rozklepaly se sluhům zuby a naskočil jim smrtelný pot; neboť on ve své vrozené krutosti míval při takovém vydráždění neronské výbuchy, jež postihly prvního nešťastníka, který mu přišel pod ruku. Vévoda de Vallombreuse rozhodně nebyl pán, s nímž by se snadno vycházelo, ani když měl veselou náladu; ale když byl rozzloben, to už bylo lépe potkat se na můstku přes rozvodněný tok s hladovým tygrem. Jak se dveře před ním otvíraly, zabouchl je všechny za sebou s takovou prudkostí, že div nevyskočily z čepů a zlacení z ozdob opadávalo jako šupiny.

Došel do svého pokoje a uhodil kloboukem tak prudce o zem, že úplně ztratil tvar a pocuchané péro se zlomilo. Aby trochu ulevil svému běsnění, rozhalil si hrud a nijak nedbal, že diamantové knoflíky z kabátce odletují vpravo i vlevo na podlahu a skáčou tam jako hrách na bubnu. Z kraje u košile, drcených křečovitě nervózními prsty, udělal brzy jen roztrépené cáry a kopnutím převrátil křeslo, které mu při jeho vzteklém pobíhání přišlo do cesty, protože měl zlost i na neživé předměty.

„Ta nestydatá potvora!“ vykřikl a pobíhal sem tam ve svrchovaném rozhořčení, „věru mám chuť poslat pro ni seržanty a dát ji hodit do nějaké díry, odkud by vyšla jen ostříhána a zmrskána do špitálu nebo do nějakého kláštera mezi kajícnice. Nebylo by pro

mne těžké vymoci takový příkaz; ale ne, takové pronásledování by ji jen zatvrdilo a z nenávisti ke mně by její láska k Sigognacovi byla ještě větší. To není k ničemu; ale co dělat?“

A stále chodil zběsile sem tam po pokoji jako dravé zvíře v kleci a bezmocný vztek nepovoloval.

Zatímco se takto trýznil, hodiny utíkaly, neboť ty jdou vždycky svým chodem, ať jsme spokojeni nebo zuřiví, a Picard, třebaže nebyl volán, přece jen se odhodlal vejít a rozsvítil svíčky, nechť je nechat svého pána, aby na něj padal smutek ze tmy, té matky černých nálad.

A vskutku, jako by mu světla ze svícňů osvětila mysl, Vallombreuse, dosud zaměstnaný láskou k Isabelle, si vzpomněl na svou zášť k Sigognacovi.

„Ale jak je možné, že ten neblahý kobylník ještě nebyl odstraněn?“ řekla náhle se zastavil; „dal jsem přece Mérindolovi výslovný rozkaz, aby ho vyřídil nebo aby na to opatřil někoho obratnějšího a odvážnějšího, kdyby snad sám na tu práci nestačil! » Mrtvý pes už nekouše«, ať o tom Vidalinc říká cokoli. Když bude Sigognac se světa, je mi Isabella vydána na milost a nemilost, bude strachy bez sebe a také zbavena věrnosti, která už bude bezpředmětná. Šetří nejspíš toho otrhance s myšlenkou, že si ji vezme, a proto hraje tu upejpvavou a hyrkánsky ctnostnou a nedobytně cudnou a odmítá lásku nejskvělejších vévodů, jako by to byli žebráci z Hostières. Až bude sama, budu s ní mít snadnou práci a rozhodně se aspoň pomstím tomu drzému odvážlivci, který mě zranil na ruce a kterého mám stále v cestě jako překážku mezi mnou a tím, po čem toužím. Nu, zavolejme Mérindola, ať víme, jak se věci mají.“

Mérindol, kterého Picard zavola, přišel před vévodu bledší než zloděj, kterého vedou oběsit. Na skráních mu vyrazil pot, měl sucho v hrdle a jazyk povlečený jako v nemoci; v té chvíli úzkosti by si byl přál mít v ústech oblázek, aby měl sliny, jak učinil vždy Démosthenes, řečník aténský, když pronášel své řeči k moři a cvičil si tak výslovnost a tužil se v řečnění. A tvář mladého pána byla bouřlivější než jakékoli moře nebo shromáždění lidu na Agoře. Nešťastník se snažil udržet na nohou, nejistých, jako by byl opilý, ačkoli od rána nevypil ani tolik, aby se utopila moucha, a točil kloboukem na prsou úplně jako hloupý a přiveden z míry;

netroufal si zvednout oči na pána, jehož pohled cítil na sobě jako střídavě ledovou a horkou sprchu.

„Tak co ty dobytku,“ řekl hrubě Vallombreuse, „jak dlouho tu budeš tak stát s tou šibeniční tváří, jako bys už měl na krku kopnopnou oprátku, a tu si zasloužíš za zbabělost a nešikovnost ještě víc než za své neplechy!“

„Čekal jsem na rozkazy velmožného pána,“ řekl Mérindol pokoušeje se o úsměv. „Pan vévoda ví, že jsem mu oddán až do toho provazu včetně; dovoluji si ten žert vzhledem k vaší laskavé nárážce...“

„Dobrá, dobrá,“ přerušil jej vévoda, „přikázal jsem ti, abys mi odstranil z cesty toho zatraceného Sigognaca, který mi pije krev a překáží. Ty jsi to neprovedl, vždyť jsem dobře viděl podle Isabelliny radosti a klidu, že ten ničema ještě dýchá a že mého rozkazu nebylo uposlechnuto. Stojí to vůbec za to, platit si řemeslné vrahy a být takto obsloužen? Neměli byste spíše, aniž bych potřeboval mluvit, uhodnout mé city už ze zablýsknutí očí, ze zachvění mých řas, a zabít mlčky každého, kdo se mi znelíbí? Ale vy jste dobří tak k tomu, abyste se vrhli na kuchyni, a odvalu máte leda na škrcení kuřat. Půjde-li to tak dál, pošlu vás všechny katovi, stejně na vás čeká, vy odporná sebranko, ustrašení zločinci, nešikovní vrazi, odpadky a hanbo galejí!“

„Pan vévoda, jak s politováním vidím,“ namítl Mérindol pokorně a procítěně, „nemá za nic horlivost, a troufám si říci, talent svých věrných sluhů. Ale Sigognac není obyčejná lovná zvěř, která se vystopuje a pak se prostě složí. Při prvním střetnutí jen tak že mi nerozřal všák na čepici až po bradu, měl jsem štěstí, že měl jen divadelní meč, tupou rezatinu. Při druhém přepadení už se měl na pozoru a byl by s námi zatočil, takže jsme měli co dělat, já i kamarádi, abychom se ztratili, protože jsme nemohli riskovat zbytečný boj, když měl pomoc s sebou, a byl by to jen mrzutý skandál. Teď už mě zná a nemohu se k němu přiblížit, aby neměl okamžitě ruku na jílcí rapíru. Byl jsem tedy nucen vyhledat jednoho šermíře ze svých známých, a je to nejlepší šermíř ve městě, ten ho má na starosti a pod záminkou, že mu chce ukrást plášť, ho vyřídí při první příležitosti, která se za soumraku nebo v noci naskytne, aniž do toho bude moci být zataženo jméno pana vévody,

k čemuž by určitě došlo, kdybychom to udělali my, kteří patříme Vaší Milosti.“

„Ten plán není špatný,“ odpověděl ledabyle Vallombreuse, poněkud usmířen. „A snad je lépe, když to půjde touto cestou. Ale jsi si jist, že ten šermíř má odvalu a pevnou ruku? Na to je třeba pořádného chlapa, aby dovedl vyřídit Sigognaca, nenávidím ho, ale musím uznat, zbabělý není, vždyť se odvážil měřit se i se mnou.“

„Oh,“ odpověděl Mérindol důležitě a sebejistě, „Jacquemin Lampourde je hrdina... který špatně skončil. Vyrovná se Achillovi z bájí i Alexandrovi z dějin. Bez hany není, ale je beze strachu.“

Picard už několik minut otálel v pokoji a teď, když viděl, že Vallombreusova nálada se poněkud rozjasnila, nemeškal už mu říci, že nějaký muž dost podivného zevnějšku chce s ním okamžitě mluvit v důležité záležitosti.

„Přiveď toho chlapa,“ rozhodl vévoda; „ale běda mu, vyrušuje-li mě kvůli hloupostem, dám ho tak zmlátit, že v tom nechá kůži.“

Sluha odešel pro nového návštěvníka a Mérindol se chtěl diskrétně vzdálit, když příchod prazvláštní osoby mu přibil nohy k podlaze. Bylo vskutku nad čím zhloupnout údivem, neboť muž, kterého Picard přiváděl k Vallombreusovi, nebyl nikdo jiný než přítel Jacquemin Lampourde ve své vlastní osobě. Jeho nečekané vynoření se na tomto místě dávalo tušit, že se stalo něco zvláštního, něco mimo všechno pomyšlení. Mérindol byl také velmi zneklidněn, když uviděl objevit se takto bez prostředníka tuto druhořadou postavu, tu podružnou výkonnou ruku, jejíž práce se měla odehrát v šeru a mlčení.

Jacquemin Lampourde však vůbec nevypadal, že by byl přivezen z míry; už ve dveřích přátelsky mrkl na Mérindola a postavil se několik kroků od vévody do plného světla svíček, v němž vynikly podrobnosti jeho charakteristické podoby. Měl zpocené čelo, na němž ze zvyku stále přiražený klobouk vytlačil podélnou zarudlou šmouhu, která vypadala jako jizva po zranění, a dosud neuschlé kapky potu ukazovaly, že hrdlořez rychle běžel nebo prováděl něco velmi namáhavého; jeho oči, modravě šedé s kovovými záblesky, hleděly zpříma do očí mladého vévody s klidnou nestoudností, že se Mérindol až zachvěl. Pokud jde o nos, jehož stín

zakrýval celou jednu tvář jako stín Etny pokrývá velkou část Sicílie, tato tělesná vyčnělina groteskně vyostřovala jeho zvláštní a nestvůrný profil a leskla se v zářivém paprsku světla, který ji na hřbetě zlatil. Kníry, nasmlené prostým voskem, vy-
padaly, jako by si probodl horní ret menším rožněm, a bradka se ježila jako obrácená čárka. Dohromady to dávalo tak nesourodou podobu, že by ji na světě marně hledal, takovou, jaké svým živým a originálním rydlem rád kreslí Jacques Callot.

Jeho oděv sestával z koženého kabátce, šedých nohavic a šarlatového pláště, s něhož jako by nedávno byly odpárány zlaté šňůrky, jak na to ukazovaly proužky svěžejší barvy na poněkud už vybledlé látce. Meč s těžkým košem visel na širokém, mědí pobitém opasku, kterým byla stažena ničemova suchá, ale statná postava. Mérindola zvláště znepokojoval nevysvětlitelný detail, že totiž Lampourdova ruka, trčící z pláště jako rameno svícnu z táflování, držela váček, jehož kulaťoučké břicho svědčilo o úctyhodném obsahu. Toto gesto, jímž podával peníze, místo aby je bral, se vymykalo všem tělesným i mravním zvyklostem mistra Jacquemina už proto, že je provedl s patetickou, slavnostní a ztrnulou nešikovností, až to bylo dočista k popukání. A potom, ta představa, že Jacquemin Lampourde stojí před vévodou de Vallombreusem, jako by jej chtěl odměnit za nějakou službu, byla tak nestvůrná a mimo všechnu pravděpodobnost, že Mérindol jen vyvaloval oči a měl ústa dokořán, což podle malířů a znalců lidské tváře je pravým výrazem vrcholného překvapení.

„Nu! ty otrope,“ řekl vévoda, když si dost prohlédl tu bláznivou postavu, „chceš mi snad dát almužnu, že mi strkáš váček pod nos tou dlouhou rukou, kterou by si člověk mohl splést s ramenem pro vývěsní štít?“

„Za prvé, pane vévodo,“ řekl řemeslný zápasník a dlouhé rýhy vrásek, jež mu přetínaly tvář a koutky úst, se dostaly do jakéhosi nervózního chvění, „neračte se zlobit, Vaše Milosti, nejsem žádný otrope. Jmenuji se Jacquemin Lampourde a jsem muž meče. Můj stav je počestný; nikdy jsem se nesnížil k žádné tělesné práci, ani k obchodu nebo řemeslu. A ve svých nejtvrděších nehodách jsem dokonce ani nefoukal sklo, a při tom zaměstnání se neztrácí šlechtický titul, protože je nebezpečné a sprostí chrapouni neradi čelí

smrti. Zabíjím, abych žil, a dávám v sázku svou kůži a krk, protože vždycky jedním sám a každého předem upozorním, protože zrádnost a podlost je mi odporná. Co byste chtěl ušlechtilejšího? Vezměte tedy zpět to ozdobné pojmenování otrapa, jež bych mohl přijmout leda jako přátelský žert; příliš citlivě to uráží lechtivý jemnocit mé sebelásky.“

„Budiž, mistře Jacquemine Lampourde, když vám na tom záleží,“ odpověděl vévoda de Vallombreuse, jež i proti jeho vůli bavilo formalistické podivínství toho čahouna, který tu stál vystrkuje bok; „a teď mi vysvětlete, co u mne chcete, proč držíte váček v ruce a natrásáte mincemi jako šašek čepicí nebo jako malomocný klapačkou?“

Jacquemin, uspokojen tímto ústupkem své nedůtklivosti, sklonil hlavu, tělo ponechav zpřímené, a několikrát zamáchal kloboukem, což podle jeho představ byl pozdrav, v němž mužná volnost vojáka byla spojena s ohebností dvořana.

„Věc se má tak, pane vévodo: dostal jsem od Mérindola zálohu, abych odstranil jistého Sigognaca, řečeného kapitán Fracasse. Okolnosti, nezávislé na mé vůli, způsobily, že jsem nemohl provést tuto zakázku, a poněvadž ve svém řemesle dbám o poctivost, přináším peníze, komu patří, protože jsem si je nevydělal.“

Při těch slovech položil s gestem, jež nebylo bez důstojnosti, váček na roh krásného stolku, vykládaného florentskými polodrahokamy.

„Vida,“ řekl Vallombreuse, „to jsou ti chlubilové, kteří se hodí, leda aby vystupovali v komediích, to jsou ti, co dovedou vyrazit otevřené dveře, Herodesovi žoldnéři, kteří mají odvalu jít na kojenec, ale utečou, když jim oběť ukáže zuby, osli ve lví kůži, kteří chtějí řvát a jen hýkají. Nu, příznej se rovnou: Sigognac ti nahnal strach.“

„Jacquemin Lampourde ještě nikdy neměl strach,“ ozval se hrdlořez tónem, který přese všechny groteskní zevnějšek jeho osoby nebyl bez povznešenosti, „a to říkám bez rodomontád a španělského nebo gaskoňského vychloubání; v žádném boji mi protivník neviděl záda: má postava je odzadu neznáma a mohl bych chodit inkognito, i kdybych byl hrbatý jako Ezop. Ti, kdo mě mohli ocenit podle díla, vědí, že snadná práce se mi protiví. Ne-

bezpečí se mi líbí a jsem v něm jako ryba ve vodě. Napadl jsem Sigognaca *secundum artem* jednou z mých nejlepších toledských čepelí, z dílny Alonza de Sahaguna staršího.“

„Co se tedy stalo,“ zeptal se mladý vévoda, „v tom zajímavém souboji, nevypadáš, že bys vyšel s výhrou, když vracíš peníze!“

„V soubojích a v náhodných utkáních a v přepadeních jsem složil třicet sedm mužů, kteří už nevstali; nemluví o zmrzačených nebo více či méně těžce zraněných. Ale Sigognac je uzavřen ve svém krytu jako v kovové věži. Užil jsem proti němu všech šermířských možností: fint, překvapení, odpoutání, ústupů, nezvyklých ran, ale on má kryt a odpověď na každý útok, a jakou jistotu při té rychlosti! jakou odvahu, vedenou obezřetností! a chladnokrevnost! a nevyrušitelnou sebevládu! To není člověk, to je bůh s mečem v ruce. I při tom riziku, že mě propíchne, měl jsem potěšení z té jemné, přesné a svrchované hry. Měl jsem proti sobě soupeře, který je mě hoden. Dal jsem si čas, abych mohl obdivovat tu nádhernou metodu, ale přece jen bylo třeba tomu udělat konec a tak jsem si zvolil chvíli a riskoval jsem tajnou ránu Neapolitánovu, kterou znám já jediný na světě, protože Girolamo je už po smrti a odkázal mi ji. Nikdo ostatně kromě mne není schopen vést ji v plné dokonalosti, a od toho závisí úspěch. Vedl jsem ji dobře a tak důkladně, že ani Girolamo by to lépe nedokázal. A vida! Ten dáblský kapitán Fracasse, jak mu říkají, s úžasnou rychlostí se kryl a tak pevně odrazil, že mi nechal v ruce jen kus meče, a já se tím oháněl jako stará ženská, když hrozí klukovi měchačkou. Tady vidíte, co udělal z mého Sahaguna.“

Načež Jacquemin Lampourde žalostně vytáhl z pochvy horní část meče, na němž bylo vyryto S s korunkou, a ukázal vévodovi hladký a lesklý zlom čepele.

„Což to není zázračná rána,“ pokračoval hrdlořez, „jakou bychom mohli přičítat Rolandovu Durandalu, Cidově Tisoně nebo meči Hauteclaire Amadise de Gaule? Zabít kapitána Fracasse je nad mé schopnosti, to se vši skromností přiznávám. Rána, s kterou jsem na něho šel měla až dosud jediný kryt, a ten nejhorší ze všech, zachytit ji vlastním tělem. Kdokoli ji zkusil, měl na kabátci o jednu díрку víc a jeho duše tudy odešla. A k tomu všemu, jako všichni stateční muži, ten kapitán byl velkomyslný: měl mě na hrotu

svého meče, a byl jsem dost bez sebe a zaražen tím nezdarem, a mohl mě napíchnout jako drozda, jen natáhnout ruku; neudělal to, což je náramně ohleduplné od šlechtice, který za soumraku byl přepaden přímo u Nového mostu. Vděčím mu za svůj život, a i když tedy není valně za co, protože já o svůj život moc nedbám, jsem mu přece zavázán vděčností; nepodniknu už proti němu nic a je pro mne svatý. A ostatně, i kdybych měl tu možnost, dělal bych si skrupule, že zkažím nebo zničím tak skvělého šermíře, tím spíš, že je takových málo v těchto časech sprostých rváčů, kdy se drží meč jako násada ke koštěti. Proto přicházím upozornit pana vévodu, aby už se mnou nepočítal. Byl bych si snad mohl ponechat ty peníze jako odškodnění za riziko a nebezpečí, ale mému svědomí se to přičí.“

„Ke všem dáblům, hned si je vezmi zpátky,“ rozkřikl se Vallombreuse tónem, jenž nepřipouštěl námitek, „nebo tě dám vyhodit zavřeným oknem, tebe i tvé peníze. Ještě jsem neviděl tak úzkostlivě svědomitého darebáka. Takový ty nejsi, Mérindole, ty bys nebyl schopen toho krásného činu, který by měl být zařazen mezi příklady pro mládež.“ A vida, že hrdlořez váhá, dodal: „Dávám ti ty pistole, abys je propil na mé zdraví.“

„To, pane vévodo, zbožně provedu,“ odpověděl Lampourde; „ale snad se Vaše Milost neurazí, když nějaké také prohraju.“ Při těch slovech postoupil o krok ke stolku, natáhl kostnatou ruku, popadl váček obratně jako eskamotér a jako kouzlem mu dal zmizet v hlubinách kapsy, kde peníze narazily s kovovým zvukem o pohárek na kostky a o karetní hru. Dobře bylo vidět, že tento pohyb je mu mnohem přirozenější než ten předešlý, tak snadno mu to šlo.

„Já s tou věcí, kde jde o Sigognaca, nechci nic mít,“ řekl Lampourde, „ale převezme ji, je-li Vaší Milosti libo, můj *alter ego*, rytíř Malartic, tak obratný muž, že je mu možno svěřit i ty nejdůležitější podniky. Hlava mu myslí a ruka jedná. A ostatně je dočista bez předsudků a bez pověřivosti. Pro únos té herečky, kterou jste poctil svým zájmem, jsem připravil jakýsi plán, který on provede s jemností a dokonalostí v detailech, jak je pro způsob jeho práce charakteristické. Oh! leckterý autor komedií, kterému v divadle tleskají za sestavení hry, měl by se poradit s Malarticem, po-

kud jde o vtipné zápletky, důmyslné tahy a celkovou souhru. Mérindol ho zná a může se zaručit za jeho vzácné vlastnosti. Pan vévoda rozhodně nemůže zvolit lépe a ode mne je to skutečný dar, co mu tak dávám. Nechci však už déle nadužívat trpělivosti Vaší Milosti. Až se rozhodnete, stačí poslat někoho z vašich lidí, aby udělal křídou křížek na levém pilíři *Korunované ředkve*. Malartic bude vědět a řádně přestrojen přijde do paláce Vallombreuse pro poslední příkazy a dohodnout podmínky.“

Mistr Lampourde ukončil tuto triumfální řeč, provedl kloboukem tytéž cviky, jak už byly popsány, když zdravil vévodu na začátku rozmluvy, narazil si jej na hlavu, stáhl střechu na oči a vyšel z pokoje odměřeným a majestátním krokem, spokojen svou výmluvností a tím, jak se držel před tak velkým pánem.

Tato bizarní návštěva, která v tom století přejemnělých šlechticů a řemeslných rváčů nebyla tak divná, jako by byla v kterékoli jiné době, mladého vévodu de Vallombreuse pobavila i zaujala. Ani nelze říci, že by se mu nelíbila originální povaha svým způsobem poctivého Jacquemina Lampourda; odpouštěl mu dokonce i to, že se mu nepodařilo Sigognaca zabít. Jestliže baron odolal tomuto šermíři z povolání, pak tedy byl skutečně nepřemožitelný a ta pohana, že on jím byl zraněn, nebyla pro jeho ješitnost už tak palčivá. A konečně, ať byl Vallombreuse jakkoli zavilý, sám skutek dát zavraždit Sigognaca se mu zdál trochu divoký, nikoli z nějaké měkkosti nebo citlivosti svědomí, nýbrž proto, že jeho nepřítel byl šlechtic; nebyl by si dělal žádnou skrupuli, dát zmlátit a pomlátit půl tuctu měšťáků, kteří by mu nějak vadili, krev té čeládky neměla v jeho očích větší cenu než voda z kašny; byl by raději vyřídil svého soupeře sám, kdyby nebylo Sigognacovy převahy v šermu, již mu připomínala sotva zajizvená ruka a která ho varovala, aby ani za příznivých podmínek nezačal nový souboj nebo útok se zbraní v ruce. Obrátil tedy své myšlenky k únosu Isabelly, který mu také sliboval více milostnými vyhlídkami, jež mu v představách otvíral. Nepochyboval o tom, že mladá herečka, jakmile bude odloučena od Sigognaca a od svých druhů, se obměkčí a bude vnímavější k půvabům mladého vévody, za nímž blázní nejvznešenější dámy ode dvora. Vallombreuse byl ve své ješitnosti nenapravitelný, vždyť sotva kdo měl k ní tolik důvodů. V ní ko-

ženila všechna jeho náročnost, i nejopováhlivější vychloubání bylo v jejím světle pravdou. A tak, i přes ten nezdar, s nímž právě u Isabelly pohořel, připadalo mladému vévodovi nelogické, nesmyslné, neuvěřitelné a urážlivé, že není milován.

» Jen když ji budu mít,“ říkal si, „několik dní v útulku, odkud mi nebude moci uniknout, dovedu ji přivést k rozumu. Budu tak galantní, vášnivý a přesvědčivý, že se brzy bude sama divit, jak je možné, že byla tak dlouho ke mně krutá. A začne být zmatena, bude měnit barvu, klopat oči, když mě spatří, a až ji vezmu do náručí, skloní hlavu na mé rameno, aby skryla svůj stud a zmatek. A s políbením mi řekne, že mě vždycky milovala a že unikala jen proto, abych hořel ještě více, nebo že to bylo z obav a plachosti smrtelnice, za níž přišel bůh, a řekne mi jiné takové něžnosti, jaké i ty nejcudnější ženy dovedou při těch příležitostech povídat. Ale až budu mít její duši i tělo, ach! pak se pomstím za všechna ta příkrá odmítnutí!«

MALARTIC U DÍLA

Vévodův hněv při návratu byl divoký, ale menší nebyl ani hněv baronův, když se dozvěděl o vévodově výbojném kousku vůči Isabelle. Tyran a Blazius mu musili dlouho domlouvat, aby mu zabránili běžet do paláce toho pána a vyzvat ho k boji, což ten by zajisté odmítl, poněvadž Sigognac nebyl ani bratr, ani manžel, ani přiznaný milenec hereččin a neměl tedy práva žádat zadostučinění za skutek, který ostatně se omlouval sám. Ve Francii byla odjakživa svoboda dvořit se hezkým ženám. Útok hrdlořeza na Novém mostě se dal už hůře ospravedlnit; ale ačkoli bylo pravděpodobné, že ten kousek má původ u vévody, jak najít to temnotné rozvětvení, jež spojuje šibeničníka s tím skvělým velmožem? A i kdyby došlo k různým odhalením, jak je dokázat a u koho se domáhat spravedlnosti za ty podlé útoky? V očích světa Sigognac, jelikož skrývá svou hodnost, je sprostý komediant, šašek nízkého stavu, kterého, aniž kdo bude co namítat, šlechtic jako Vallombreuse může podle své libosti dát zbít holí, uvěznit nebo zabít, rozzlobí-li ho nebo stojí-li mu nějak v cestě. Isabella se svou počestnou odmítavostí by vypadala jako upejpvavka nebo přehnaná stydlivka. Vždyť cudnost žen od divadla má mnoho nevěřících Tomášů a skeptických Pyrrhů. Není tedy možnosti otevřeně vystoupit proti vévodovi, což právě přivádělo k zuřivosti Sigognaca, který chtěl nechtěl musil uznat správnost důvodů, jak je uváděli Herodes a Pedant, že má dělat mrtvého, ale být na stráži s okem a uchem otevřeným; neboť ten prokletý velmož, krásný jako anděl a zlý jako ďábel, zajisté neupustí od svého úmyslu, třebaže prohrál

ve všech směrech. Něžný pohled Isabellin, jež vzala do svých bílých rukou chvějící se ruce Sigognacovy, zapřísahajíc jej, aby krotil svou odvahu z lásky k ní, zcela uklidnil barona a věci se daly zase svým obvyklým chodem.

První představení herecké společnosti měla značný úspěch. Cudná krása Isabellina, jiskřivá verva subretina a elegantní koketnost Serafinina, nepřekonatelná výstřednost kapitána Fracasse, bělostné zuby a červené dásně Leandrovy, groteskní dobráctví Pedantovo, prohnaná vtípnost Scapinova, komická dokonalost Dueni působily v Paříži stejně jako na venkově; potlesk města měli, chybělo jim jen ještě uznání u Dvora, kde jsou lidé s vybraným vkusem a nejjemnější znalci; mluvilo se o tom, že budou povoláni i do Saint-Germain, protože král, vzhledem k pověsti, jež o nich šla, přál si je vidět; což velmi těšilo Heroda, hlavu a pokladníka společnosti. Šlechtici je často volali, aby hráli v jejich palácích při nějaké slavnosti nebo hostině pro dámy, jež byly zvědavé na herce, kteří soupeřili s herci z Burgundského paláce a s hereckou společností z Marais.

A tak Herodes, uvyklý na takové žádosti, nebyl překvapen, když jednoho krásného rána se do hostince v ulici Dauphine dostavil jakýsi správce nebo majordom ctihodného vzhledu, jaký mívají sloužící zestárlí ve službách velkého domu, a žádal si s ním hovořit o divadelních záležitostech, že ho posílá jeho pán, hrabě de Pommereuil.

Tento majordom, oblečený od paty k hlavě v černém sametu, měl na krku řetěz z dukátového zlata, hedvábné punčochy a střevíce se širokými mašlemi, na špičkách hranaté a poněkud volné, jak je vhodné pro starce, který někdy trpí dnou. Přehrnutý límec pokládá svou bělost na čern kabátce a nad ním tím více vynikala venkovská osmahlost tváře, zvyklé volnému vzduchu, z níž vyčnívaly jako sněhové chumáče na antické skulptuře obočí, kníry a bradka. Dlouhé, úplně šedivé vlasy mu padaly až na ramena a dávaly mu naprosto patriarchální a počestný vzhled. Byl to nejspíš jeden z těch správců, jací už vyhynuli, kteří se starají o blaho svého pána více než o své, vytýkají mu, že bláhově utrácí a ve zlých časech pomáhají svými skrovnými úsporami udržet rodinu, která je za rozkvětu živila.

Herodes se nemohl nasytit pohledu na poctivou a dobráckou tvář toho správce, který pozdravil a zdvořilými slovy řekl:

„Vy jste tedy ten Herodes, který rukou pevnou jako Apollo řídí tlupu Múz, tu znamenitou hereckou společnost, o níž jde pověst městem a už překročila i jeho hradby, protože došla až na panství kde bydlí můj pán.“

„To jsem já, mám tu čest,“ odpověděl Herodes, opětuje pozdrav mile, jak jen bylo možno při jeho mračné a tragické podobě.

„Pan hrabě de Pommereuil,“ pokračoval stařec, „chce pobavit významné hosty a velmi by si přál, aby jim mohl na svém zámku poskytnout podívanou na komedii. Pomyslel, že žádná jiná herecká společnost to nesplní tak jako vaše, a posílá mě, abych se vás zeptal, bude-li vám možno uspořádat představení na jeho statcích, které jsou jen pár mil odtud. Pan hrabě, můj pán, je velkorysý, na výlohy nehledí a bude mu lhostejno, kolik to bude stát, aby získal vaši slavnou společnost.“

„Udělám vše, abych vyhověl tak šlechtnému pánovi,“ odpověděl Tyran, „třebaže je pro nás obtížné i jen na několik dní odejít z Paříže, právě když jsme v největší oblibě.“

„Tři dny na to stačí,“ řekl majordom, „jeden na cestu, druhý na představení a třetí k návratu. V zámku je úplně zařízené divadlo, tam jen postavíte své dekorace; tady je sto pistolí, které mi pan hrabě de Pomereuil přikázal předat do vašich rukou na drobné výdaje spojené s cestou; po představení dostanete stejný obnos a herečky jistě dostanou dárky, prsteny, brože nebo náramky, na něž je ženská koketnost vždycky citlivá.“

Správce hraběte de Pommereuila přešel od slov k činu a vytáhl z kapsy dlouhý a těžký míšek, vodnatelný penězi, naklonil jej a nechal z něho vykutálet se na stůl sto krásných nových zlatáků velice vábného lesku.

Tyran se díval s velkým uspokojením, jak se mince kladou jedna na druhou, a hladil si dlouhé černé vousy. Když se nasytil toho pohledu, srovnal je do sloupců a potom je s gestem souhlasu shrnul do kapsy.

„Přijímáte tedy,“ řekl intendant, „a mohu říci pánovi, že přijedete.“

„Jsem k službám Jeho Milosti se všemi svými kamarády“, odpověděl Herodes; „teď mi povězte, který den se má konat předsta-

vení a který kus si pan hrabě přeje, abychom si mohli s sebou vzít kostýmy a příslušné rekvizity.“

„Bylo by dobře,“ odpověděl správce, „kdyby to bylo ve čtvrtek, protože můj pán je velmi netrpělivý; pokud jde o hru, ponechává výběr vašemu vkusu a možnostem.“

„To nejnovější a co je teď nejvíc žádáno, je *Komická iluze* od mladého a slibného normandského autora.“

„Dobrá, tedy *Komická iluze*; verše nejsou špatné a je tam skvostná role Matamora.“

„A teď už zbývá, jen abyste nám přesně označil, abychom nemohli zabloudit, polohu zámku a cestu, kudy máme jet.“

Správce hraběte de Pommereuila dal tak přesné a podrobné údaje, že by stačily i slepému, který hledá cestu holí; ale nejspíše z obavy, že potom na cestě si herci nevzpomenou dobře na to: »jeďte rovně, potom zabočte vpravo a pak zahrňte vlevo«, dodal: „Nezatěžujte si paměť takovými všedními a prozaickými věcmi, máte ji stejně přeplněnou nejkrásnějšími verši našich nejlepších básníků; pošlu lokaje, aby vám dělal průvodce.“

Když takto byla záležitost dohodnuta, stařec se s mnoha zdvořilostmi loučil a Herodes mu je oplácel, a on zase na úklonu hercovu se ukláněl ještě níže. Vypadali jako dvě závorky, které dostaly tanec svatého Víta a kývají se jedna k druhé. Tyran se v tomto souboji ve zdvořilosti nechtěl dát porazit a tak seběhl se schodů, přešel dvůr a zastavil se až u vrat, kde vysekl tomu boдрému muži nejhlubší poklonu: Shrbil záda, sklonil se v prsou, pokud mu to dovolil břich, ruce nechal viset a hlavu měl až dole.

Kdyby byl Herodes sledoval pohledem správce hraběte de Pommereuila až na konec ulice, byl by viděl věc, která odporovala zákonům perspektivy, že totiž jeho postava se vzdáleností rostla. Klenutá záda se narovнала, stařecký třes rukou zmizel a jeho živá chůze nevypadala právě na velkou dnu; ale Herodes už se vrátil do domu a nic z toho nespátřil.

Ve středu ráno, když podomci z hostince nakládali dekorace a zavazadla na vůz s příprěží dvou silných koní, který Tyran najal pro převoz tlupy, dorazil k hostinci lokajský kolohnát ve velmi pěkné livreji na percheronském koníku a práskal bičem před vra-

ty, aby uspíšil odjezd herců, kterým měl sloužit za průvodce. Ženy jsou vždycky líné na vstávání a zdlouhavé při parádění, a to i herečky, zvyklé ve mžiku oka se svléci a obléci při změnách kostýmu, jak to vyžaduje divadlo, ale konečně přece přišly a usadily se jak mohly nejpohodlněji na prknech se slamou, položených přes žebřiny vozíku. Figurka na Samaritánce odbila kladívkem osm hodin, když těžký povoz se zakymácel a vyrazil na cestu. Ani ne za půl hodiny minuli bránu Svatého Antonína a Bastilu, shlížející svazky věží do černé vody svých příkopů. Potom projeli předměstím a jeho neurčitými hospodářstvíčky s rozsetými domečky a pustili se volnou krajinou směrem k Vincennes, jež ukazovaly v dálce svou věž za lehkou clonou modravé páry, pozůstatku noční vlhkosti, jež se rozplývala ve slunečních paprscích jako dým z dělostřelby, který roznáší vítr.

A protože koně byli svěží a šli dobrým krokem, brzy dojeli k staré pevnosti, jejíž gotické bašty ještě dobře vypadaly, třebaže už nebyly schopny odolávat dělům a tarasnicím. Pozlacené půlměsíce na minaretech kaple, kterou postavil Pierre de Montereau, se vesele třpytily nad hradbami, jako by se pyšnily, že jsou vedle kříže, toho znamení spásy. Posléze, když několik minut obdivovali tento starobylý památník nádhery našich králů, vjeli do lesa, kde mezi houštinami a stromy na semeno majestátně čnělo několik starých dubů, jistě pamětníků toho dubu, pod nímž svatý Ludvík konal spravedlnost, což je vskutku vhodné zaměstnání pro monarchu. Cesta byla nenavštěvovaná, a tak někdy i překvapili králíky, kteří skotačili nebo si tlapkou utírali vousy a neslyšeli přijíždět vůz, jak tiše jel po měkké půdě, často vystlané travou. Klidili se s velkým spěchem, jako by měli psy v patách, což herce vždy rozesmálo. A jindy přeběhl přes cestu srnec, celý poplašený, a chvílku mohli sledovat okem jeho útěk mezi stromy zbavenými listí. Zejména Sigognac na to vše pozorně hleděl, neboť vyrostl a byl vychován na venkově. Těšilo jej vidět zase pole, křoviny, lesy, zvířata ve volné přírodě, vždyť o tu podívanou byl připraven po celou dobu, co byl ve městě, kde bylo vidět jen domy, blátivé ulice, dýmající komíny, dílo lidí a nikoli dílo boží. Velmi by se tam nudil, kdyby neměl společnost té něžné ženy, v jejíchž očích bylo dost azuru, aby nahradil nebe.

Když vyjeli z lesa, ukázalo se před nimi malé návrší. Sigognac řekl Isabelle: „Dušinko, vůz teď nahoru po svahu pojede pomalu, nelíbilo by se vám vystoupit, opřít se o mé rameno a trochu se projít? Zahřejete si nohy a protáhnete se. Cesta je rovná a je pěkné, jasné zimní počasí, svěže a štiplavo, ale zima moc není.“

Mladá herečka přijala vděčně nabídku, opřela se konečky prstů o Sigognacovu ruku a seskočila lehce na cestu. Byla to možnost, jak poskytnout milenci nevinnou důvěrnou chvíli ve dvou, což o samotě v zavřeném pokoji by mu její stud odepřel. Brzy kráčeli, jako by se vznášeli láskou; sotva se dotýkali země jako ptáci, zastavovali se na každém kroku, aby se na sebe dívali a těšili se, že jsou spolu, bok po boku, zaklesnuti do sebe, hltali se očima. Sigognac opakoval Isabelle, jak ji miluje; tu větu řekl víc než dvacetkrát a mladé ženě byla stále nová jako první slovo Adamovi, když se pokoušel o Slovo nazítří po stvoření. Poněvadž byla ve věci citů nejjemnější a nejnezištnější osobou na světě, snažila se mazlivým zlobením a odpíráním udržet v mezích přátelství lásku, kterou nechtěla dovršit, považujíc to za škodlivé pro baronovu budoucnost.

Ale tyto milé spory a odpírání jen rozpalovaly lásku v Sigognacovi, který v té chvíli už ani nevzpomněl na pohrdavou krasavici Yolandu de Foix, zcela tak, jako by nikdy ani nebyla.

„Můžete dělat, co chcete, miláčku,“ říkal své milované, „mou vytrvalost se vám nepodaří unavit. Počkám, až se vaše drahoty rozptýlí samy, a třeba až se vaše krásné zlaté vlasy změní ve stříbrné.“

„Oh!“ usmála se Isabella, „pak budu pravý lék, který pomáhá od lásky, a tak ošklivá, že odstraším i nejsmělejší odvalu; to bych se bála, že odměnit vás za věrnost bych vás za věrnost potrestala.“

„Vy i v šedesáti letech si uchováte své půvaby jako krásná stařena Maynardova,“ odpověděl galantně Sigognac, „protože vaše krása tryská z duše, a ta je nesmrtelná.“

„To je jedno,“ pokračovala mladá žena, „pěkně byste dopadl, kdybych vás vzala za slovo a slíbila vám ruku, až budu jen deset pětiletí stará. Ale,“ vrátila se k vážnému tónu, „nechme toho žertování; znáte mé rozhodnutí, spokojte se tím, že jste milován, a

víc, než kdy byl který smrtelník za celou dobu, co na této zemi tlukou lidská srdce.“

„Takové milé přiznání by mi mělo stačit, to vím; ale protože má láska je nekonečná, nesnese také žádné omezení. Jenom Bůh může říci moři: »Dál nepůjdeš«, a moře ho poslechne. Takový cit, jako je můj, nezná břehů a stále stoupá, i když mu nebeským hlasem říkáte: »Tady se zastav.«“

„Sigognacu, zlobíte mě těmi řečmi,“ řekla Isabella baronovi s malým zadurděním, půvabnějším než nejroztomilejší úsměv. Pojednou mu Isabella prudce vyšklubla ruku a běžela na okraj cesty, rozjásaná jako děvčátko a lehká jako laňka.

Nahoře na příkopu pod dubem, v suchém listí, které tu leželo přes zimu, zahlédla fialku, jistě první v tom roce, protože byl teprve únor; klekla si, jemně rozhrnula suché listí a trávu, uštípla nehtem křehký stonek a vrátila se s kvítkem, šťastnější, než kdyby našla sponu s drahokamy, kterou v mechu zapomněla princezna.

„Podívejte se, jak je hezounká,“ řekla, ukazujíc jí Sigognacovi, „sotva rozvinula lístečky v tom prvním slunečním paprsku.“

„To není sluncem,“ odpověděl Sigognac, „to vaším pohledem rozkvetla. Má přesně barvu vašich očí.“

„Vůni nevydává, protože je jí zima,“ pokračovala Isabella a zastrčila si zimomřivé kvítko za živůtek. Po několika minutách je zase vyňala, dlouze k němu přivoněla, a dotknuvši se ho kradným políbením, podala je Sigognacovi.

„Teď pěkně voní! teplo na mých řadrech probudilo dušičku toho nesmělého a skromného kvítku.“

„Vy jste mu dala vůni,“ odpověděl Sigognac a přiložil fialku ke rtům, aby si s ní vzal Isabellin polibek; „v té jemné a líbezné vůni není nic pozemského.“

„Ach! Vy zlý“, řekla Isabella, „já mu upřímně podám květinu, aby přivoněl, a on tu hned brousí *congetti* ve stylu Mariniho, jako by ani nebyl na volné silnici, ale koketoval v ložnici při ranní toaletě nějaké slavné preciózky. Nedá se udržet; na každé slovo, i na to nejprostší, odpoví madrigalem!“

Mladá herečka si tak na oko Sigognaca dobírala, ale nejspíš se moc na něho nezlobila, protože se zase do něho zavěsila a snad se i opřela o něco více, než potřebovala její chůze, obvykle tak

lehká, a na cestě, která v těch místech byla rovná jako pěšina na zahradě. Což dokazuje, že ani ta nejčistší ctnost není necitelná ke chvále a že i skromnost se umí odměnit za lichotku.

Vůz pomalu a těžce vyjížděl po dost strmém svahu, na jehož úpatí se usadilo několik chaloupek, jako by si chtěly ušetřit námahu s výstupem. Nájemci, kteří tu bydlili, se rozešli po polích za prací a u cesty bylo vidět jen slepce s chlapcem, kteří tu zůstali, bezpochyby aby se dovolávali milosrdenství pocestných.

Ten stařec vypadal jako zhroucený věkem, a jako by protahoval žalmy, nosovým hlasem si naříkal na svou slepotu a doprošoval se milosrdenství kolemjdoucích, slibuje jim, že se za ně bude modlit a že v odměnu za almužnu mají zaručený ráj. Jeho žalostivý hlas už dost dlouho doléhal k uším Isabelle a Sigognacovi jako obtížné a nepříjemné bzučení do jejich sladkého milostného rozprávění, a Sigognaca to dokonce už zlobilo; neboť když vedle vás zpívá slavík, je mrzuté slyšet z dálky krákat havrana.

Když došli blízko starého žebráka, ten, upozorněn průvodcem, zdvojnásobil naříkání i prosby. Aby podnítil jejich soucit ke štědrosti, potřásal trhavě dřevěnou miskou, na níž cinkalo několik liardů, denárů, blanků a jiných drobných mincí. Kolem hlavy měl potrháný hadr a přes záda, shrbená jako mostní oblouk, měl přehozenou silnou hnědou vlněnou pokrývku, velmi hrubou a velmi těžkou, jež se hodila spíše pro soumara než pro křesťana a již asi zdědil po nějakém mezkovi, který posel na ozhřivku nebo na prašivinu. Z očí mu bylo vidět jen bělmo a v té hnědé, vrásčité tváři to působilo ohyzdně; dolní část obličeje byla pohřbena v dlouhých šedivých vousech, jaké by se hodily pro mnicha kapucína nebo pro poustevníka a jež mu spadaly až na pupek jako k proti-nožci temene. Z těla mu bylo vidět jen ruce, jenž vystrčeny z pláště se třásly samy a třásly almužnickou miskou. Na znamení zbožnosti a pokory vůči řízení Prozřetelnosti slepec klečel na troše slámy, rozpadlejší a shnilější než staroslavné hnojiště Jobovo. Chlapec, stojící vedle starce, vypadal plaše a divoce. Obličej měl zpola zastřený dlouhými chomáči černých vlasů, které mu splývaly podél tváří. Starý klobouk s proraženým dnem, pro něho příliš veliký a sebraný někde u patníku, zastiňoval mu hořejší část obličeje, ponechávaje ve světle jen bradu a ústa, v nichž svítily zuby po-

chmurnou bělostí. Jakási stará záplatovaná dlouhá kazajka z hrubého plátna byla celým jeho oděvem a pod ní se rýsovalo hubené a neklidné tělo, přese všechnu tu bídu ne bez půvabné pružnosti. Jemné a čisté nohy byly zrudlé, stály bez punčoch a bez obuvi na studené zemi.

Isabella pocítila dojetí při pohledu na tu žalostnou dvojici, v níž byly spojeny pohromy stáří i dětství, a zastavila se před slepcem, který mlel své otčenáše čím dál tím rychleji, doprovázen ostrým hláskem svého průvodce, a hledala v kabelce stříbrnou minci, aby ji dala žebrákovi. Nenašla však váček, a obrátivši se k Sigognacovi, poprosila ho, aby jí půjčil jeden nebo dva testony, což baron rád učinil, ačkoli ten slepec se svými jeremiádami se mu vůbec nelíbil. A jako galantní muž, aby ušetřil Isabelle přiblížení se k tomu hmyzu, přistoupil k němu sám a položil minci na misku.

A tu, místo aby Sigognacovi poděkoval za almužnu, žebrák, do té chvíle tak shrbený, se k velké hrůze Isabellině napřímil a roztáhnuv náručí, jako sup zamává křídly, než vzlétne, rozvinul velký hnědý plášť, pod nímž byl jako zhroucený, strhl jej s ramen a vrhl jej takovým pohybem, jako rybáři házejí čerem do rybníka nebo do řeky. Tlustá látka spadla jako mrak Sigognacovi přes hlavu a těžce mu přilehla kolem těla, protože byla na rozích zatížena olovem docela tak jako síť, a jedním rázem mu vzala možnost vidět, dýchat, pohybovat rukama i nohama.

Mladá herečka, zkamenělá úděsem, chtěla křičet, utíkat, volat o pomoc, ale než mohla vydat z hrdla jediný zvuk, byla s úžasnou hbitostí zvednuta se země. Starý slepec, který spíš pekelným než nebeským zázrakem se v jedné minutě stal mladým a ostrovidným, uchopil ji v podpaží a chlapec ji chytil za nohy. Oba mlčeli a odnášeli ji s cesty. Zastavili se za rozvalinou, kde čekal maskovaný muž na statném koni.

Jiní dva muži, rovněž na koních, maskovaní a ozbrojení až po zuby, se drželi za zdí, aby je nebylo vidět s cesty a aby mohli v případě potřeby rychle na pomoc prvnímu.

Isabella, víc než polomrtvá hrůzou, byla vysazena za hlavu sedla, na niž byl položen několikrát přeložený plášť jako polštář. Jezdec jí otočil kolem těla řemen, dost dlouhý, aby si jej také sám ovinul kolem beder, a když to provedl s rychlou obratností, jež

svědčila o velké zkušenosti ve smělych únosech, vrazil koni ostruhy, ten se podlomil v zadních a vyrazil tak, že bylo vidět, že to dvojití břemeno pro něho není žádná váha: je pravda, že mladá herečka nebyla nijak těžká.

Všechno se to stalo rychleji, než je možno napsat. Sigognac se zmítal pod těžkým pláštěm nepravého slepce jako retiarius, kterého protivník zamotal do sítě. Zuřil, tuše, že tu jde o nějaký úskok Vallombreusův vůči Isabelle, a vyčerpával se námahou. Na štěstí ho napadlo vytáhnout dýku a rozříznout tlustou látku, která na něm těžce ležela jako ty olověné pláště, jež nosí Dantovi zavrženci.

Několika ranami dýkou otevřel své vězení, a rozhlížeje se po krajině rychlým pohledem jako sokol, jemuž byla sňata čepička, uviděl Isabelliny únosce, jak pádí přes pole a snaží se dostat k nedalekému lesíku. Slepce i chlapce zmizeli, ukryli se někde v příkopě nebo v křovinách. Ale na tuto sprostou zvěř Sigognac nemyslel. Odhodil plášť, aby mu nepřekážel, a v zoufalé zuřivosti utíkal za těmi darebáky. Baron byl hbitý, dobře rostlý, pro běh jako dělaný a v dětství často závodil s venkovskými kluky. Únosci se otočili v sedlech a viděli, že vzdálenost mezi nimi a baronem se zmenšuje, jeden dokonce po něm vystřelil z pistole, aby ho zadržel v pronásledování. Ale netrefil, protože Sigognac v běhu skákal vpravo a vlevo, aby ho nedostali na mušku. Jezdec, který vezl Isabellu, se snažil dostat kupředu a ponechat na ostatních, aby si poradili se Sigognacem, ale měl před sebou na sedle mladou ženu a nemohl koně vést, jak by byl chtěl, protože ona sebou zmítala a bránila se, pokoušejíc se sklouznout na zem.

Sigognac se stále přibližoval, terén už nebyl pro koně dobrý. Až zpomalil běh, tasil a mával mečem nad hlavou, ale byl pěší, sám proti třem mužům na dobrých koních a také mu začínal docházet dech; vzchopil se k úžasnému úsilí a několika skoky dohonil jezdce, kteří kryli ujíždějícího únosce. Aby bojem s nimi neztrácel čas, bodl jejich koně špičkou rapíru několikrát do zadku, spoléhaje na to, že se pod těmi ranami splaší. A vskutku, koně zblázněni bolestí se vzpínali, vyhazovali, splašili se, a jakkoli se jezdci snažili je ovládnout, vyrazili tryskem, jako by je bral rohatý, příkop nepřikop, a v okamžiku byli z dohledu.

Udýchán, s tváří zalitou potem, s ústy vyschlými, se srdcem jako by mu mělo prasknout v hrudi, dohonil konečně Sigognac maskovaného muže, který držel Isabellu před sebou na koňské šíji. Mladá žena křičela: „Pomoc, Sigognacu, pomoc!“ – „Už jsem tu,“ zachraptěl Sigognac a levou rukou se pověsil na řemen, jímž byla Isabella připoutána k lupiči. Chtěl ho strhnout dolů, běžel vedle koně, jako ti podkoní, jímž Latinové říkali *desultores*. Ale jezdec svíral kolena a strhnout jej se sedla bylo tak jako přervat Kentaura; zároveň hledal patami břicho koně, aby ho pobídl, a snažil se setřást Sigognaca, když ho jinak nemohl napadnout, protože jednou rukou držel uzdu a druhou tlačil Isabellu ke koňské šíji. Kůň, jemuž to tahání překáželo v běhu, ochaboval v rychlosti a Sigognac měl tak možnost nabrat trochu dech; pokusil se dokonce využít toho kratičkého zpomalení, aby protivníka bodl; ale ze strachu, aby neporanil zmítající se Isabellu, vedl ránu špatně. Jezdec na okamžik pustil otěže, vytáhl z kabátce nůž a přetl řemen, za nějž se Sigognac zoufale držel; potom zabořil hvězdicovitá kolečka ostruh ubohému zvířeti do slabín, až vytryskla krev, a kůň vyrazil kupředu s nezkrotnou prudkostí. Řemen se vysmekl Sigognacovi z ruky a on, nemaje opory a nepřipraven na tento úskok, padl prudce na záda; třebaže s velkou hbitostí vstal a zvedl meč, který odletěl na čtyři kroky, ta krátká chvíle jezdcí stačila, aby získal náskok, takže baron, unavený zápasem a šíleným během, nemohl ani doufat, že by ho ještě dohonil. Přece však, slyše slábnoucí volání Isabellino, znovu se rozběhl za únoscem; marná námaha velkého srdce, jemuž berou to, co miluje! Viditelně ztrácel půdu a jezdec už dosáhl lesíka, který třebaže listí bylo opadalé, spleť kmenů a větví stačil zakrýt směr, jímž se bandita dal.

Sigognac, třebaže k šílenství rozrušen a v přemíře bolesti, musil se zastavit a nechat svou drahou Isabellu ve spárech toho démona; nemohl jí pomoci ani s přispěním Heroda a Scapina, kteří zaslechli výstřel z pistole, a třebaže ten lokajský kolohnát se snažil je zadržet, vyskočili z vozu, tušili už nějakou *algaradu*, nehodu nebo přepadení ze zálohy. Několika krátkými, přerývanými větami jim Sigognac pověděl o Isabellině únosu a o všem, co se stalo.

„Za tím je Vallombreuse,“ řekl Herodes; „vyčenichal naši cestu na zámek Pommereuil a připravil nám tu léčku, nebo to předsta-